

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 11, 12

NOVEMBER ♦ 1929 ♦ DECEMBER

LETO 52

Janez Kalan:

Zakaj ni ljudskega petja?

Povod, da se spet oglasim v »Glasbeniku«, mi je dal g. Andrej Pirc, ki je v predzadnji številki razpravljal isto vprašanje. On vidi vzrok, da ljudskega petja ni v tem, da manjka primernih pesmaric. Gospod urednik, Ti si mu na to pojasnil, da dobrih pesmaric vendar ne manjka tako; to bi torej ne bil pravi izgovor, da ljudskega petja na Slovenskem ni.

Če to ni, kaj pa potem je?

Dovoli, g. urednik, in dovolite, čislani naročniki, da povem svojo misel odkrito, kakor je moja navada!

Da ljudskega petja ni, po moji misli ni tó glavni vzrok, ker manjka pesmaric, ampak to, ker — manjka volje.

Na Nemškem imamo rek: *Wo ein Wille, da ist auch ein Weg*. Kjer je volja, je tudi pot, da se volja uresniči. Ko bi bila volja za ljudsko petje, bi bila že tudi ljudska pesmarica; ali če pesmarice že so, bi se tudi rabile.

Kje pa manjka volje? Ali smem povedati? Bog varuj, da bi hotel koga žaliti, a resnica bo menda taka-le: Skladatelji se bojijo, da bi se potem njihove pesmi ne pele. A na ta strah si že odgovoril Ti, gospod urednik, ki si tudi sam skladatelj, in sicer ne eden najzadnjih: da ljudsko petje ne sme in ne bo prevrnilo vsega umetnega petja. Gotovo ne. Meni, ki sem tako velik prijatelj ljudskega petja, bi bilo žal, da bi se umetno petje ne gojilo. Kajti vsako ima svoje prednosti. — Organisti oziroma pevovodje se bojijo, da bi imeli potem dvojen pouk: umetnega in ljudskega petja. V začetku morda res, pozneje pa ne več. Delo bi se jim celo olajšalo. — Najmanj pa so prijatelji ljudskega petja zborovi pevci, ki ne marajo, da bi jim kdo konkurencu delal in jih v senco postavljal. Tu pač igra precejšnjo vlogo človeška slabost. Vsa čast pevcem, ki se toliko žrtvujejo za cerkveno petje! Gotovo nikjer ne prejemajo takega plačila, ki bi odtehtalo njihov trud. Za to jim čast! Toda še večjo čast Bogu, kateremu

naj končno velja vse cerkveno petje! Naj ne pojejo toliko zavoljo svoje časti — kajti tudi čast je premajhno plačilo za njihov trud — kakor v čast božjo, ker edino Bog jih more plačati tako, da je njih trud resnično in bogato oškodovan. Če bodo pa peli Bogu v čast, potem ne bodo imeli nič proti temu, ako čast božjo prepevajo tudi drugi ljudje. In čim več grl bo donelo, tem večja bo.

Ako smem še enkrat povedati svojo sodbo o slovenski cerkveni glasbi in petju — nekoliko sem jo že povedal lani, ko sem na Vašo željo opisal petje na Nemškem, — bi rekel takole: Jaz občudujem Vaše skladbe in Vaše petje po kvantiteti in kvaliteti, po Vaši veliki plodovitosti kakor po lepoti Vaših pesmi. Po moji misli ni nobeno polje kulture in literature na Slovenskem tako obdelano kakor Vaše petje. Če pomislim, kaka revščina je na polju vzgojeslovja, pa kako bogastvo na polju glasbe!... Vi skladate in požete tako lepo, da jaz še moliti ne morem... Moram kar poslušati. Vsako leto, ko pridem poleti domu, se naslajam na Vašem petju, ker na Nemškem tega užitka v toliki meri daleko nimam. Preteklo poletje sem poslušal petje posebno na dan, ko je bilo v Leonišču, kjer stanujem, celodnevno češčenje. Pri štirih sv. mašah sem imel priliko petje poslušati. Bilo je res lepo, — vendar, če smem povedati, večkrat pri raznih samospievih in dvospievih, ki so se preskakovali in prehitevali med seboj, se mi je zdelo precej teatralično.¹ Če Vas, gg. skladatelji, smem na kaj opozoriti, bi bilo tole: Skrbite, da bo Vaša pesem kar najbolj molitev. Saj to po svojem bistvu hoče in mora biti vsaka cerkvena pesem. Molatev pa mora biti predvsem p o n i ž n a. Če je Bogu ponižnost vedno všeč, če le ponižnim daje svojo milost, potem mora biti tudi molitev, in sicer uglasbena molitev, ponižna, da oblake prodere. Seveda se v pesmi izražajo razne misli in občutki: tudi hvala, občudovanje, veselje, a p r o š n j a tudi. Največkrat je naša molitev prosilna. Prošnja pa, čim ponižnejša je, tem močnejša je in tem izdatnejša.

Najprej naj pazijo na to že pesniki, ki skladajo pesmi za uglasbenje. Ko sem nekje rekel, da je na Nemškem cerkveno petje molitev in da je besedilo zelo ‚pobožno‘, mi je rekel neki skladatelj: »O, na besedilo se pa pri nas nič ne gleda!« Ta beseda je bila malo pretirana; a to bo pa menda že res, da se na pobožno besedilo premalo gleda.

Pesnikom, skladateljem, pevovodjem in pevcem bi torej priporočil, naj smatrajo cerkveno petje za molitev. Tudi za umetnost, a ne samo za umetnost, niti v prvi vrsti za umetnost, ampak v prvi vrsti za molitev, potem šele za umetnost. Ne toliko za to, da se dobro postavijo, ampak da dajo Bogu čast in ga prosijo. Iščite tudi v petju najprej božjega kraljestva, vse drugo... Vprašujte vedno, kaj in kako v večjo čast božjo, in zadeli boste pravo! Bogu

¹ To je Tvoje mnenje, g. svetnik Kalan, a mi se Ti v tem pogledu ne moremo pridružiti, ker cerkveno petje, ki uporablja samospelve, dvospelve itd. in se poslužuje pri tem tudi bolj umetniških oblik kontrapunkta, še ni teatralično. — Urednik.

je pa gotovo bolj všeč tudi malo slabše petje, kakor bolj umetno in lepo, če je le bolj v človeško čast. Kakor nam je povedal tisti svetnik — v trenutku ne vem, kateri je že bil; a naj je bil kdorkoli, povedal je dobro: Če vprežeš ponižnost pred voz samih grehov, bo peljal v nebesa; če pa vprežeš prevzetnost pred voz samih dobrih del, bo peljal v pekel...

Če boste vsi, kateri služite cerkvi in Bogu z gojitvijo cerkvenega petja, iskali večje božje časti, potem tudi ne bo več pomislekov in zadržkov zoper ljudsko cerkveno petje. Potem se bodo tudi vse težave premagale. Kajti kjer je volja, tam je tudi pot!

Volje, sem rekel manjka, bolj ko pesmaric. Da pa ne bom krivičen, moram k sklepu to svojo trditev malo popraviti. Pri nekaterih že opazamo voljo; vendar so še v veliki manjšini. Kajti če bi bilo več volje, bi bilo tudi že več ljudskega petja. Zdaj pa le še sempatja malo poskušajo; v celoti se pa o ljudskem petju na Slovenskem še ne more govoriti. Da, nekaterim se zdi ljudsko petje še vedno nepotrebno, če ne celo — neumnost! Čudno! Jaz, ki hodim veliko po svetu, skoro povsod slišim ljudsko petje. Pri Nemcih, pri Italijanih, pri Poljaki in Hrvatih, in letos sem ga slišal tudi na Ogrskem med Madjari. Kar je povsod dobro, ne vem, zakaj bi na Slovenskem ne bilo?! Vsa čast umetnemu zborovemu petju in vsem, ki se z njim trudijo! Divim se Vašim krasnim melodijam, ki gotovo segajo v dušo. Žal, da besedila često ne razumemo, da bi mogli res krasno melodijo poslušati in se nad njo naslajati, ampak tudi s pevci vred — moliti! Verjemite, če bi vse ljudstvo pesmi ne samo poslušalo, ampak tudi pelo, svete pesmi samo izgovarjalo, to bi mu šlo še bolj v dušo...

Če je res, kar pove isti g. Andrej Pirc o krasnih sadovih ljudskega petja, potem se v resnici čudim, da je med glasbeniki in pevci taka apatija za ljudsko petje. Prosim, ponatisnite njegove besede še enkrat in čitatelji jih izvolite pazljivo prebrati:

»Cerkveno-ljudsko petje je danes take važnosti, da se premnogi tega niti ne zavedajo. To je danes imenitno sredstvo, ki privede premnovega že odpadlega vernika nazaj v cerkev, mlačneža pa ogreje in razvedri. Iz skušnje vem, kako so prihajali Bogu odtujeni ljudje v cerkev, ko sem vpeljal ljudsko petje, ljudje, ki prej že več let niso bili v cerkvi. Nikdar ne bom pozabil, ko sem imel pred leti na neki župniji sklepno šmarnično pobožnost, katere se je udeležilo okrog 2000 ljudi in ko je pela cela cerkev litanije, so vsi mislili, da so v nebesih. In ko je bilo vse končano, ni niti eden šel iz cerkve, temveč so čakali vsi, kakor na povelje, da se še zapoje. Ko sem intoniral »Češčena si Marija« in je to pesem pelo nad 1000 ljudi, je bil uspeh tolik, da so šli vsi ljudje solzni iz cerkve, med njimi tudi taki, ki je že več let niso videli. Sicer pa dokazovati potrebo in nujnost ljudskega petja, bi se reklo, nositi meglo na ljubljansko barje ali pa kamenje na Kras.«

Prav tako mislim tudi jaz, zato tako priporočam ljudsko petje. In kdor to ve, kako se more ustavljati ljudskemu petju, ga ne pospeševati?

Volje je torej treba, — potem se bodo pesmarice že dobile če jih je res še premalo. Sicer je pa pri ljudskem petju s pesmaricami tako: Večina poje po posluhu. Note potrebuje samo nekaj boljših pevcev, množica ljudstva pa potrebuje le besedila. Glavni tehnični zadržek, da na Slovenskem ni ljudskega petja, je ta, ker ljudje besedine znajo. Kolikokrat smo že začeli ali hoteli peti, pa nismo mogli ali se nam je kmalu ustavilo, ker nam je besed zmanjkalo. Kvečjemu prva kitica še gre, potem pa že — zmanjka. Zato ravno sem jaz izdal svojo pesmarico brez not »Pojte!«, ki v »Cerkv. Gl.« še ni bila nikoli priporočena.² Vsebuje 190 nabožnih pesmi. (Zbirka narodnih pesmi »Prepevajte!« pa 170.) Zbral sem take, o katerih sem mislil, da ljudje kolikor toliko znajo melodijo na pamet. Ako pa moja pesmarica ne zadošča — g. Mav, ki jo je edini³ v »Glasbeniku« omenil, pogreša v njej štajerskih — ako torej ne zadošča, jo prepustim Vam glasbenikom, da jo izpopolnite in prena redite, kakor se Vam zdi prav. Kako naj ljudje pojejo, če besed ne znajo? Če jim pa daste note v roke, bodo rekli: kaj hočemo ž njimi, ko jih ne poznamo? Pesmarica brez not je torej *conditio sine qua non* za ljudsko petje. Na Nemškem ima vsaka škofija svoji »Gebet- und Gesangbuch«. Tam je pesmarica združena z molitvenikom. Pri nas bosta pa ločena. Imate torej mojo pesmarico na razpolago, da jo izpopolnite in uporabite za ljudsko petje — če jo hočete. Najprej mora biti pa volja! Če bo volja — bo tudi petje!

Vse pa v večjo čast božjo!

Dodatek uredništva. Prav toplo se zahvaljujemo g. svetniku Kalanu za njegov iskren in bodreč članek. Res smo na splošno pokazali glede cerkvenega ljudskega petja doslej premalo volje, pa upamo, da še ni vse zamujeno in izgubljeno. Načrt imamo, ali vsaj ga pripravljamo, kako naj se v tem oziru v vseh naših cerkvah postopa. Skušali ga bomo seveda čimprej izvesti. Da pa zadeva, ki že toliko let ni bila negovana, ne more kar čez noč oživeti in se v največjo bujnost razviti, je samo po sebi umevno in zato prosimo g. Kalana, naj z nami vred nekoliko potrpi. Hkrati ga prosimo še za nadaljnjo pomoč v tej — na vsak način — tudi katoliški akciji.

P. Hugolin Saltner:

Skrb za orgle.

Slovenci smo tako srečni, da imamo v vsaki dobi kakega dobrega orglarskega mojstra. Naši zadnji glavni zastopniki orglarske stroke so: Goršič, Milavec, Zupan, Brandl, Jenko, Kacin. Ti mojstri so postavili v raznih cerkvah orgle, lepe po glasu, moderne po igralnih sredstvih. Je pa stara resnica: Čimbolj kompliciran je ustroj, temprej se pojavi kak nedostatek. Tako tudi pri orglah; in Bog varuj, da pride kak »mojster skaza« zraven, več bo škodoval nego koristil.

² Resnici na ljubo omenjam, da je bila pesmarica »Pojte« priporočena v »Cerkvenem Glasbeniku« 1923, šte. 7-8, stran 74. — Urednik.

³ Glej opazko pod šte. 2. — Urednik.

Prva leta se pokaže tuptam kaka hiba, v hipu je popravljeno, kdor zna; pa tudi pokvarjeno, če ne zna. Zatorej je najbolje, da se pokliče mojster. Vestni mojstri sami gredo vsako leto revidirat orgle, katere so postavili. Vlaga, prah, vremenske spremembe zelo škodljivo vplivajo na orgle, zatorej jim gre posvetiti vso pozornost. V par letih se orgle ustalé in tedaj je funkcija bolj zanesljiva. Majhni so stroški za kratek pregled orgel; škoda velika, če se zanemarijo.

Orgle se tudi razglasé; temperatura, ki se v poletnem času močno spremeni, razglasi lesene in kovinaste piščali. Najrajši se razglasé jezičniki; zategadelj pri vsaki dispoziciji priporočamo, da naj se jezičniki nikar ne vzamejo v Tutti, marveč naj imajo poseben gumb. Vem za orgle, ki imajo 10 jezičnikov. Ob kolavdaciji je bilo vse očarano, danes vsi zabavljajo. Kdo more namreč vedno skrb imeti za te jezičnike? Jezičniki dajo orglam velik blesk, zato jih cenimo, ampak...

Organist mora pa orgle varovati kot punčico očesa; orgle zapirati, da prah ne pada na tipke in da hudobna roka ne pride blizu, zapirati tudi registre, da ne izgube prožnosti.

Angleški lord je izjavil: »Jaz nisem tako bogat, da bi mogel kupovati blago, ki je poceni.« — Naše cerkve pa tudi niso tako bogate, da bi smele zanemarjati orgle in potem drago plačevati popravila, mesto da z majhnimi stroški pokrijejo male, vsakoletne nedostatke.

Adolf Gröbming:

Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike.

Tvorba glasov.

Število glasov, ki jih človek lahko proizvaja s svojimi govorniki, je neizmerno veliko. Že glasovni zaklad kulturnih narodov s svojimi nešteto različnimi različki in odtenki je ogromen, koliko pa imamo še drugih nam nepoznanih glasov, ki jih uporabljajo manj kulturna in divja ljudstva? Ona kopica črk, ki se imenujejo abeceda, nikakor ne zadošča za vse glasove, zato nam tudi ne more podati verne slike glasovnega bogastva. Saj bi prišel človek že pri najpreprostejši besedi v zadrego, ako bi hotel zabeležiti točno izreko, kako bi se šele trudil z zapisovanjem kakšnega narečja ali celo tujega jezika? Ta pestrost in mnogovrstnost glasov zelo otežuje njihovo opredelitev in sistemizacijo (klasifikacijo). Dasi imamo že lepo število, deloma zelo duhovitih glasovnih sistemov, vendar ne moremo o nobenem trditi, da je popolen — vsak ima kakšno hibo. Ker pa ni naša naloga opredeliti glasove, niti oceniti dosedanje sisteme, ampak zgolj ugotoviti, kako jih proizvajamo in kakšen je njih pomen za petje, se bomo ozirali na glasovne sisteme le tedaj, kadar nam bodo pomagali prodreti v bistvo glasov. Potrebno bo pa osvetliti glasove od raznih strani, seznaniti se z njihovim postankom, poiskati njih skupne lastnosti in določiti njihovo pevsko in akustično vrednost.

Kaj so glasovi? Glasovi se imenujejo v slovnicu najmanjši elementi, v katere je mogoče razčleniti človeški govor; oni so torej za slovničarja isto, kar so za glasbenika toni. Kakor sestavljajo toni motive in melodije, tako sestavljajo glasovi besede in stavke. Nikoli pa ne smemo pozabiti, da glasovi niso samostojni elementi, kakor tudi toni ne, ampak da so v živi govorici nerazdružno spojeni v organsko celoto. Zato je tudi akustični vtisk kakšne besede povsem drugačen, ako jo izgovori ena sama oseba, kakor če jo izgovori razčlenjeno v glasove več oseb.

Glasove, iz katerih je sestavljen človeški govor, tvorimo povečini z izdihom ali z ekspiracijo.¹ Vendar zračni tok sam ne zadostuje za proizvodnjo glasov; ako hočemo, da nastane slišen glas, je potrebna v nastavni cevi primerna zožitev, drugače prehaja zračni tok neslišno skozi govornico. Zožitve tvorimo lahko na raznih mestih nastavne cevi, zlasti pa v jabolku, v goltni duplini in v ustih. Organi, ki so pri tem udeleženi, so: glasotvornice, mehko nebo, jezik, ustnice in zobje. Zožitve v jabolku smo že obravnavali in ugotovili pri raznih prilikah:

1. ako stisnemo glasotvornice, tako da si mora zrak izsiliti prehod skozi jabolko, nastane pok, ki je značilen za trdi zastavek;

2. ako glasotvornice toliko približamo drugo drugo, da jih spravi zračni tok v tresenje, se tvori zven;

3. ako uide del zraka skozi glasilko, preden sta se glasotvornici približali v lego, s katero tvorimo zven, nastane dahu podoben glas (spirant);

4. ako je glasilka omejena le na trokotno odprtino med uravnalnimi hrustančki, se tvori oni šum, ki je značilen za šepetanje;

5. ako je glasilka v vsej dolžini široko odprta, prehaja zrak brez slišnega šuma skozi jabolko.

Za izreko je najvažnejša zožitev, ki smo jo omenili pod točko 2., ker proizvajamo z njo zven, ki je sestavni del večine glasov (prim. C. Gl. I. 51., str. 99—102). Dasi je zven osnovni glas človeškega govora, je vendar brez vpliva na značilno barvo glasov, ki se oblikujejo in obrazujejo šele v nastavni cevi (prim. C. Gl. I. 52, str. 7). Da, mnogo glasov (s, š, f, t, i. dr.) proizvajamo zgolj z nastavno cevjo, in kakor dokazuje šepetanje, tvorimo lahko vse glasove brez zvena. Takim glasovom manjka sicer zvočnosti, značaj in barvo pa ohranijo, tako da ni poslušalec nikoli v dvomu, kakšen glas je kdo zašepetal. Iz tega sledi, da so za tvorbo glasov važnejše zožitve v nastavni cevi kakor v jabolku, zato se moramo z njimi najprej seznaniti.

Na značaj in na barvo glasov vpliva najbolj kakovost zožitve, to je velikost ovire, ki jo mora premagati zračni tok pri prehodu skozi nastavno cev: čim manjša je ovira, tem zvočnejši je glas, čim večja je, tembolj je prepojen z raznimi šumi, ki jih povzroča trenje zraka ob stene ožine. Zožitve so različne, najvažnejše pa so sledeče:

1. zapora (Verschluss),
2. pripora (Enge) in
3. odpora (Weitung).

¹ Na izjeme se povrnem v drugem poglavju.

Zapora nastane takrat, kadar zapremo neprodušno s kakšnim organom za hip zračnemu toku pot skozi nastavno cev. Zrak se tedaj za zaporo zgoščuje, dokler ne premaga ovire in si z glasom, ki je podoben poku, ne izsili prehoda.² Zapore, s katerimi proizvajamo glasove, tvorimo povečini z jezikom in z ustnicami. Z ustnično zaporo izgovarjamo soglasnike b in p, z jezično pa d, t, g in k, in sicer d in t z zaporo, ki jo tvorimo s sprednjim delom jezika proti notranjemu robu zgornjih zob in alveolam, g in k pa z zaporo med zadnjim delom jezika in med mehkim nebom.

Glasovi, ki jih izgovarjamo z zaporo, se imenujejo s skupnim imenom zaporniki ali eksplozivni glasovi (explosivae, Verschlusslaute). Ker so pri nekaterih glasovih te vrste udeležene tudi glasotvornice, se dele zaporniki v dva pododdelka: v zveneče zapornike (b, d, g) in v neme (p, t, k), tako da ima vsak zveneči zapornik svojega nemega dvojnika (b-p, d-t, g-k).

Zaporniki se po trajnosti močno razlikujejo od drugih glasov. Dočim izgovarjamo glasove, kakor a, e, s, ž, v i. dr. lahko poljubno dolgo, se izvrši izreka zapornikov skoro v hipu. Vendar je hipnost le navidezna, kajti med tvoritvijo zapore in med pokom leži sicer majhen, a vendar občuten presledek, ki je za govor brez pomena, za pevca pa včasih zelo neprijeten. Navzlic temu pa prištevamo zapornike k hipnim glasovom, kar je povsem opravičeno.

Pripora se imenuje ona zožitev, s katero izvajamo glasove, ki vsebujejo šume in sikajoče primesi (s, š, ž, f, i. dr.). Pripora se loči od zapore v tem, da ne zapremo, ampak da le pripravimo (zožimo) na kakšnem mestu nastavne cevi odprtino, skozi katero mora zrak. Ker je pa ožina pri pripori tako tesna, da se mora zračni tok s silo prerivati skozi njo, se pojavljajo radi trenja razni šumi, ki so značilni za vse glasove, ki jih izgovarjamo s to zožitvijo.

Pri tvoritvi pripore so najbolj udeležene ustnice in jezik. S sprednjim delom jezika tvorimo lahko pripore proti alveolam in grebenu (s, z, š, ž), s srednjim delom proti grebenu (j), z zadnjim delom proti mehкому nebu (h). Z ustnicami sta možni dve pripori, dvoustična, ki jo tvorimo samo z ustnicami (f) in ustično-zobna, ki jo tvorimo s spodnjo ustnico in z zgornjo vrsto zob (v). Mogoča je tudi pripora med zgornjo ustnico in spodnjo vrsto zob, vendar takšnih glasov ne rabimo v knjižnem jeziku.³

Glasovi, ki so nastali s priporo, se imenujejo priporniki (fricativae ali spirantes, Reibelautе). Kakor zaporniki, se tudi priporniki delijo v dve skupini: v zveneče, pri katerih sodelujejo glasotvornice (z, ž, v, j) in v neme, ki jih tvorimo brez sodelovanja glasotvornic (s, š, f, h). Trije zveneči priporniki imajo neme dvojnike (z-s, ž-š, v-f), dočim sta glasova j in h samostojni tvorbi.

² Prim. zaporo v jabolku, ki povzročuje tudi zastavek (»C. Gl. I. 51, 163).

³ Otroci izvajajo včasih na ta način glasu f podoben šum, s katerim posnemajo sopihanje lokomotive.

Značaj pripore omogočuje poljubno dolgo izgovarjanje glasov, zato spadajo vsi glasovi, ki jih tvorimo s priporo, k trajnim glasovom.]

O d p o r a. Z odporo proizvajamo samogl. (a, e, i, o, u), torej najbolj čiste in najbolj zvočne glasove človeškega govora. Zračni tok prehaja pri zožitvi⁴ neovirano skozi ustno duplino, t. j. nikjer ne naleti na tako tesne ožine, da bi se radi trenja zraka tvorili šumi, ki so značilni za pripornike.

Odpora ni pri vseh samoglasnikih enako velika, pri nekaterih je manjša, pri drugih večja. Na velikost in obliko odpore vplivajo najbolj gibi jezika, ustnic in spodnje čeljusti. Jezik, ki leži pri samoglasniku a skoro pasivno med ograjo spodnjih zob, se pri izreki o-ja in u-ja v zadnjem delu nekoliko dvigne proti mehkeemu nebu, pri izreki i-ja in e-ja pa v sprednjem delu proti grebenu. Pri a-ju sta ustnici in čeljusti približno za debelino palca narazen, v smeri proti o-ju in u-ju se razmak med čeljustmi večja, ustnice se krožijo in naprej vihajo, v smeri proti e-ju in i-ju pa se razmak med čeljustmi manjša in ustnice se raztezajo v širino.

Z akustično platjo vokalov in z vplivom odzvočnega prostora ustne votline na njihovo barvo in zvok se sedaj ne bom bavil, ker bom oboje, radi izredne važnosti, ki jo imajo vokali za petje in govor, obravnaval v posebnem poglavju. Omenim naj le, da sodelujejo pri tvorbi vokalov glasotvornice in da jih prištevamo, kakor pripornike, k trajnim glasovom.

Potrebno pa se mi zdi, da se že sedaj dotaknem važnega vprašanja: Kje je meja med odporo in priporo? Na to vprašanje ni tako lahko odgovoriti, kakor bi človek mislil, ker se je treba pri tem ozirati na dva faktorja: na širino zožitve in na ekspiracijsko silo. Pri normalnem zračnem pritisku se izpremeni i v pripornik j, ako nekoliko zožimo ožino med jezikom in grebenom. Na podoben način je mogoče s stesnitvijo žlebička med ustnicami izpremeniti u v tako zvani dvoustični v. To pa velja le tedaj, če uporabljamo za izreko normalni zračni pritisk. Ako povečamo ekspiracijsko silo, se pridružijo čistemu zvoku u-ja in i-ja različni šumi, tudi če ne zmanjšamo ožine. Nekaj podobnega, le v obratnem smislu, opazujemo pri pripornikih, ako zmanjšamo zračni pritisk. Tudi ti glasovi izgube tedaj svoj priporniški značaj in se izpremene v vokalične tvorbe (n. pr. j v i). Iz navedenega sledi, da je meja med priporo in odporo zabrisana in da se značaj glasu ne ravna le po velikosti ožine, ampak tudi po ekspiracijski sili. Za pevca pa je vprav to dejstvo najboljši dokaz, da mora z zrakom varčevati, ako hoče ohraniti vokalom zvonko barvo in da je mogoče škodljivi vpliv ožin izravnati (paralizirati) z zmanjšano uporabo zraka. To velja še prav posebno za ožine v goltu in na drugih mestih nastavne cevi, ki se pojavljajo med petjem, ako pevec po nepotrebnem krči in stiska mišičevje pevskega organa (prim. »C. Gl.« 1. 52., str. 72 »Divji zrak«).

⁴ Med izrazoma »odpora« in »zožitev« občutimo nekako protislovje, ki je pa povsem neopravičeno. V resnici je vsa nastavna cev nekaka ožina, ker je od vseh strani obdana s stenami. V tem primeru je izraz »zožitev« še bolj opravičen, kajti jezik tvori med artikulacijo vokalov res ožine, le da so te ožine ali zožitve tako široke, da ne povzročajo šumov, ki spremljajo pripornike.

† Valentin Marčič.

Nepričakovana vest o njegovi tragični smrti je pred kratkim globoko pretresla slovensko javnost. Kot vrl cerkven pesnik in glasbenik zasluži v polni meri, da mu s temi vrsticami postavimo skromen spomenik tudi v našem — njemu tako ljubem — glasbenem listu.

Marčič je bil rojen na Bohinjski Bistrici dne 14. februarja 1868 kot sin preprostega delavca, gostača — proletarca. Mater je že zgodaj izgubil. Kot dijak je veliko stradal, kar mu je nakopalo dolgotrajno bolehnost. Bržkone je bilo to vzrok, da je bil včasih precej občutljiv, česar mu pa tovariši, ki so ga dobro poznali, niso zamerili. V mašnika je bil posvečen dne 9. julija 1893. Eno leto je bil semeniški duhovnik, nato štiri leta kaplan v Polhovem gradu ter tri leta in pol kaplan v Semiču. Leta 1902. je prišel kot župnik na Slap pri Vipavi, kjer je deloval blizu sedem let. Po Bohinju pa se mu je vedno tožilo; gorenjskih vrhov ni mogel pozabiti. Zato je prosil za župnijo v Železnikih, kjer je služboval od 1909 do 1919, ko je dobil župnijo Mavčiče. Tu je uspešno deloval nad deset let, do svoje smrti.

Za pesnikovanje je imel Marčič lep talent, dasi se v svoji skromnosti ni nikdar štulil med pesnike in literate. Zelo rad je ustregel s kako prigodnico. Svojim prijateljem je pošiljal čestitke najrajši v obliki pesmic. Med prvimi njegovimi verzi so bili menda oni, ki so bili namenjeni za odpev pri lavretanskih litanijah o božiču; uglasbil jih je pokojni talentirani bogoslovec Janko Bartel iz Semiča. Prvi natisnjeni njegovi verzi so zagledali beli dan v »Dolenjskih Novicah« o priliki 25 letniče službovanja rajnega dekana Aleša v Semiču. Pozneje je tudi »Bogoljub« prinesel katero njegovih pesmic. Veliko svojih pesniških plodov pa je dal našim skladateljem v uporabo. Precejšnje število jih je uglasbil g. Stanko Premrl, med njimi tudi nad vse priljubljeno božično »L e s p i«. Z besedilom te skladbe si je Marčič postavil trajen spomenik. Nekaj jih je uglasbil tudi g. Hladnik.

Z glasbo se je začel Marčič intenzivneje ukvarjati šele kot kaplan, a je — čeprav samouk — kmalu toliko napredoval, da je mogel poučevati petje. Na Slapu, v Železnikih in v Mavčičah je neumorno poučeval cerkveno in svetno petje. V Mavčičah je imel v župnišču klavir in harmonij. Vse nove skladbe je takoj kupil in jih preštudiral. Za to se mu ni zdelo škoda denarja, dasi ga ni imel nikdar veliko. Poskušal se je tudi v komponiranju. Njegovo Marijino »Z a p o j t e j e z i k i« je prinesel »Cerkveni Glasbenik« l. 1923, šte. 11—12. Uglasbil je tudi nekaj drugih Marijinih pesmic in litanije, ki pa niso natisnjene.

Marčič je bil tudi dober spovednik in izboren, goreč propovednik. Skoro bi rekli, da mu je bilo glavno opravilo: pisati cerkvene govore, ki jih je po raznih virih temeljito prikrojil domačim razmeram.

Z ekonomijo in gospodarstvom se ni rad ukvarjal. Župnije, ki je prosil zanje, so bile brez ekonomije; imele so samo vrtiček. Tembolj pa ga je veselilo delo v Marijinih kongregacijah in v izobraževalnih društvih, ki jih je pridno ustanavljal.

Politik Marčič ni bil; vendar v Vipavski dolini je tedanjemu katoliškemu političnemu gibanju indirektno veliko koristil s svojimi izvirnimi noticami v »Domoljubu«, polnimi zdravega humorja in sarkazma. V tem je bil Marčič naravnost neprekosljiv.

Sicer je bil rahla, lirična duša, sprejemljiv za prijateljstvo, katero je odkritosrčno vračal. Bil je dober tovariš, ki je rad bival v duhovski družbi. Družbo je izborno zabaval s svojimi originalnimi dovtipi. Kadar je bil dobro razpoložen, je spuščal šalo za šalo brez konca. V trenutku je imel pripravljeno novo šalo, nalašč prikrojeno za dotični položaj.

Že od rojstva sem ni bila Marčiču v življenju usoda nikdar posebno mila; temu primerna je bila tudi njegova smrt. Umrl ni — kakor bi bilo pričakovati — na svoji postelji ali v svojem župnišču, temveč daleč preč od doma, kar na cesti.

V ponedeljek, 23. septembra, se je imela vršiti pastoralna konferenca v Cerkljah na Gorenjskem. Marčič se je napotil peš h konferenci, a na poti se je v tihem gozdu nenadoma — od kapi zadet — zgrudil mrtev na tla. Dva orožnika sta ga tamkaj našla v položaju, kakor se je bil zgrudil: ob cesti je kleče slonel na kolenu s sklonjeno glavo. Orožnika ga nista poznala. Eden njiju je hitel v Cerklje sporočit duhovnikom žalostno vest. G. dekan Dolinar se je takoj odpeljal na lice mesta ter je v pokojniku spoznal župnika Marčiča. Prepeljali so ga v Cerklje ter ga položili v krsto, a nato so ga odpeljali v Mavčiče. Lahko si mislimo veliko žalost njegovih dobrih župljanov!

V sredo, 25. septembra, se je vršil v Mavčičah žalosten, a nad vse veličasten pogreb. Ljudstvo se ga je udeležilo v ogromnem številu ter je pokazalo, kako zelo je ljubilo svojega dobrega dušnega pastirja. Duhovnikov je bilo pri pogrebu 67. Udeležili so se ga namreč »in corpore« tudi duhovniki loške dekanije, ki so imeli isti dan konferenco v Loki. Iz Ljubljane so prišli poleg ravnatelja stolnega kora g. Premrla in drugih tudi trije tovariši pokojnega župnika: g. stolni dekan Nadrah ter gg. kanonika dr. Opeka in Volc. Pogreb je vodil g. dekan Dolinar iz Cerkelj, ki je imel tudi govor v cerkvi in slovesni »Requiem«. Pri oficiju je antifoniral g. Bernik. Domači moški zbor je pod vodstvom tamošnjega mladega organista prav lepo in dostojno zapel štiri nagrobnice. Pri grobu sta se od rajnega gospoda župnika poslovila en fant — društvenik in eno dekle — Marijina hčerka. Če je bila torej smrt izredna, na cesti, je bil pa pogreb toliko veličastnejši.

»Et erit sepulcrum eius gloriosum.« »In njegov grob bo častitljiv« (Iz. 11. 10).

Mi pa ne pozabimo na blagega pokojnika v grobu, temveč ohranimo ga v trajnem in častnem spominu!

† Generalni predsednik splošnega Cecilijinega društva, duh. svetnik prof. dr. Karl Weinmann.

»Cerkveni Glasbenik« izpolnjuje zopet tužno dolžnost, da obvešča svoje čitatelje o težki izgubi, ki je zadela cecilijanstvo: podrl se je steber cerkvenoglasbene kulture: dr. Karl Weinmann je nenadoma preminul v četrtek, dne 26. septembra t. l.

Rojen je bil v trgu Vohenstrauß (Oberpfalz) na Bavarskem dne 22. decembra 1873. l. Šolal se je doma, gimnazijo je posečal v Regensburgu. Ker je bil zelo nadarjen za glasbo in mu je študij povzročal le malo truda, je hodil zaeno tudi v cerkvenoglasbeno šolo, kjer sta mu bila glavna učitelja † dr. F. Ks. Haberl in † Mihael Haller. Napredoval je hitro, tako, da je postal še kot dijak prefekt glasbenih študij pri stolni prebendi v Regensburgu. Vseučiliške študije je dovršil v Innsbrucku, Freiburgu in v Berlinu. Ko je bival v Innsbrucku, se je bavil tudi z glasbo in je deloval kot učitelj korala v teološkem konviktu. L. 1899. je bil posvečen. V dušnem pastirstvu je deloval samo kratek čas. Tedaj je stopila glasba nekoliko v ozadje, a ni bila pozabljena. Kmalu so ga pozvali na kor kolegiatne cerkve »pri stari kapeli« v Regensburgu, kjer je bil popolnoma na onem mestu, kamor ga je vleklo njegovo srce. Tu je imel precej možnosti, uveljavljati svoje glasbeno znanje in izvežbanost praktičnim potom. Zaeno je nadaljeval teoretične, zgodovinske in paléografske študije. L. 1904. je nastala obširna disertacija pod naslovom: »Das Hymnarium Parisiense« (t. j. pariški himnar, iz cistercijske opatije Pairis v Alzaciji), ki jo je predložil modroslovni fakulteti univerze v Freiburgu (Švica). Pri prof. P. Wagnerju je položil l. 1905. rigorozne in postal doktor modroslovja.

V Regensburgu je vodil dalje zbor »pri stari kapeli« ter hkrati poučeval zgodovino glasbe in estetiko na šoli za cerkveno glasbo. L. 1908. je postal stolni vikar, a l. 1909., po smrti stolnega dekana dr. Jakoba, ravnatelj škofovske knjižnice, ki je bila prej last kanonika Karla Proskeja. Do Weinmannove dobe je obstajala ta bogata zbirka klasičnih glasbotvorov kot časten dokaz Proskejevega dela; dostopna je bila pa samo pogojno, ako je bibliotekar imel časa in bil razpoložen, da je šel tja. Ko je Weinmann prevzel vodstvo, je znal takoj prepričati merodajne činitelje, da more knjižnica le tedaj vršiti svojo nalogo, ako je interesentom dostopna. Od tedaj so tam zbrani zakladi javnosti na uporabo.

Leto pozneje (1910) je zatisnil prelat dr. F. Ks. Haberl oči za vedno; mesto ravnatelja na šoli za cerkveno glasbo je bilo izpraznjeno. Prvi, da ne rečem edini mož, ki je imel vse predpogoje za nasledstvo, je bil spet dr. Weinmann, ki je to mesto tudi zavzel. Ž njim so našla pot v zavod tudi moderna načela, ki jih je izzorila zadnja tloba od l. 1910. dalje. Pod Weinmannom se je cerkvenoglasbena šola v Regensburgu zelo dvignila.

A mož ni skrbel samo za višjo izobrazbo svojih gojencev, ampak se je izpopolnjeval venomer sam v globokem spoznanju, da učenju ne more biti konca. Še kot 44 letnik se je prijavil za doktorat bogoslovja in položil rigorozne; l. 1917. je dobil drugi doktorski klobuk.

Leto pozneje je postal kraljevi profesor; s tem mu je pripoznala tudi država njegove zasluge na šolskem polju. L. 1923. ga je odlikoval regenburški škof s podelitvijo častnega naslova duhovnega svetnika, a tri leta pozneje je postal (1926) generalni predsednik splošnega Cecilijinega društva za Nemčijo, Avstrijo in Švico. Lani ga je imenoval palestrinski škof za častnega kanonika svojega kapitela. V Regensburgu je imel do svoje smrti mesto stolnega vikarja.

Weinmann je tudi mnogo pisal. Razen manjših člankov in spisov, beležk in kritik, ki so raztreseni po dnevnikih, tednikih in mesečnikih, je treba beležiti vsaj nastopne razprave:

1904. »Zur Struktur der Melodie«. München.
1905. »Das Hymnarium Parisiense«. Natisnjena je ta disertacija v »Veröffentlichungen d. Gregorianischen Akademie zu Freiburg (Schweiz). Herausgegeben von P. Wagner; Heft 2.
1905. »Zur Choralbewegung der Gegenwart«; v: Hochland, 1905, str. 1 nsl.
1906. »Geschichte der Kirchenmusik«. I. izd.: 1906; IV. izd. 1925. Ta knjiga je prevedena dosedaj: a) v italijanščino (Fellini), 1908. — b) v angleščino (Bewerunge), 1910. — c) v poljščino (Chybiński), 1911. — d) v francoščino (Landormy), 1912. — e) v madžarščino (Hackl), 1914. — f) v španščino.
1906. »Leonhard Paminger«; v: Kirchenmusikalisches Jahrbuch, 1906, str. 122—135.
1908. »Das Dekretale: Docta sanctorum Patrum Johann XXII«; v Pustetovi zbirki: die Kirchenmusik, 1908.
1909. »Karl Proske, der Reformator der klassischen Kirchenmusik«. Regensburg, 1909 (v Pustetovi Kirchenmusik).
1909. »Tinctoris, de inventione et usu musicae, Kapitel 4«; v Riemann-Festschrift, 1909.
1910. »Sektion für Kirchenmusik auf dem III. Kongreß, 1909«; v: Kirchenmusikalisches Jahrbuch, 1910, str. 140 nsl.
1910. »Die Proskesche Musikbibliothek in Regensburg«; v: Festschrift zum 90. Geburtstage... Rochus Freiherrn v. Liliencron. Leipzig, Breitkopf u. Härtel, 1910.
1915. »Palestrinas Geburtsjahr«; v: Musica Sacra, 1915; tudi v posebnem oddisu.
1916. »Zur Geschichte der Missa Papae Marcelli«; v: Jahrbuch der Musikbibliothek Peters, 23. Jahrgang (1916), str. 23. nsl.
1917. »Joh. Tinctoris und sein unbekannter Traktat De inventione et usu musicae«. (Dopolnilo njegovemu spisu v Riemann-Festschrift in zaokroženo.) Regensburg, 1917.

1918. »Die Messenkomposition vor dem Konzil von Trient«; v: Caecilienvereinsorgan, 1918, str. 21 nsl.
1918. »Stille Nacht, heilige Nacht. Die Geschichte des Liedes zu seinem 100. Geburtstag«. Regensburg, 1918.
1919. »Das Konzil von Trient und die Kirchenmusik«. Leipzig, Breitkopf u. Härtel, 1919.
1920. »Die päpstliche Kapelle unter Paul IV.« v: Archiv für Musikwissenschaft, 1920, str. 54—72.
1908. do 1911. je urejeval Kirchenmusikalisches Jahrbuch, torej do konca, da je nehal izhajati.
1910. do sedaj je bil urednik listu »Musica Sacra«. Tudi Pustetovo zbirko »Kirchenmusik« je vodil.
1926. do sedaj je bil na čelu tudi reviji »Caecilienvereinsorgan«, ki se je prej imenovala »Fliegende Blätter für katholische Kirchenmusik«.
1926. je uredil tudi slavnostni zbornik za 60 letnico prof. Petra Wagnerja. Več let se je bavil s podatki za življenjepis Janeza Pierluigija (Palestrine); a smrt mu je vzela pero iz neutrudne roke.

Kot Haberlov naslednik je bil seve najbolj poklican mož za prirejevanje koralnih knjig, posebno tedaj, ko je bilo treba držati se nove vati-kanske izdaje s tradicionalnim koralom. Te knjige je prirejal za Pustetovo založništvo K. Weinmann. To so:

- Gradualnik, izvleček iz vatic. izdaje. I. izd. 1909, IV. izd. 1928.
- Kyriale. Po vatic. izdaji, izvleček; I. natis 1911; II. natis 1918.
- Officium defunctorum; izvl. iz vatic. izd. I. natis 1912; II. natis 1928.
- Psalterij po vatic. izdaji.
- Graduale parvum. 1913.
- Vesperale po vatic. izdaji; večji in manjši natis, 1915.
- Laudes vespertinae, po vatic. izdaji.
- Officium nativitatis, po vatic. izdaji.
- Officium hebdomadae sanctae, po vatic. izdaji, 1924.
- Feier der heil. Karwoche. 1925.

Vse navedeno literarno delo je izvršil poleg svojih stanovskih dolžnosti kot duhovnik, poleg obveznosti kot ravnatelj knjižnice, šole za cerkveno glasbo in kot generalni predsednik splošnega Cecilijinega društva! Z znanstvenim delom ni hitel, dobro vedoč, da se take stvari ne dajo presiliti. Njegova izvajanja so duhovita, četudi bo bodočnost njegove zaključke morda modificirala: čast resnosti pri delu mu je vsekako zasigurana za vedno.

Kot človek je bil Weinmann odkrit, tupatam nekoliko naravnost usmerjen Bavarec, a vselej ljubezniv, vedno pripravljen pomagati in biti uslužen svojemu bližnjemu. Za cecilijanstvo pravi opornik, ki ga bo to udruženje zelo pogrešalo. Bodi mu časten spomin! Njegova velika duša pa: R. i. p.!

Rudo Firkušny.

Letos mu je bilo sedemnajst let, a je že eden najpomembnejših in najznamenitejših češkoslovaških pianistov doma in za mejami.

Rojen 11. januarja 1912 v Napajedlich na Moravskem, kot sin notarja. Po očetovi smrti leta 1915. se je njegova mati preselila v Brno. V tej dobi se je začel mali Rudo glasbeno tako razvijati, da je bil njegov talent za glasbo očiten; poslušal je melodije in jih skušal z enim prstom zaigrati na domačem klavirju. Ko mu je bilo pet let, je dobil Rudo v Brnu skrbnega glasbenega učitelja v osebi V. Kolařa, ki ga je uvedel v prve glasbene tajne. V šestem letu je vstopil v »orgelsko šolo«, kjer je nadaljeval z vso vnemo predvsem klavirske študije pri prof. Lud. Tučkoví. Ko se je leta 1919. spremenila oziroma združila »orgelska šola« s konservatorijem, je nadaljeval Firkušný klavirske študije pri Itoni Kurzoví¹.

Po klavirskem absolutoriju v Brnu je vstopil na mojstrsko šolo k enemu najboljših pedagogov sedanosti — prof. Viljemu Kurzu, pri katerem študira še danes, dasi je predpisane študije za mojstrsko šolo že končal.

Koncertno karijero je začel zelo zgodaj. Še ne desetletni deček je igral periodično vsako sezono skupaj s »Češko filharmonijo«; razen tega je nastopal že na samostojnih koncertih, ki so mu prinesli poleg imena še častno mesto med češkimi pianisti.

Koncerti so bili zanimivi tudi v pogledu programov samih, kajti Firkušný je mnogokrat »ex abrupto« — ustvarjal lastne improvizacije na dano temo, ki so odtehtale točko programa.

Kritika je pisala o teh koncertih navdušeno in trdila, da mladi pianist ni obdarovan le z ogromnim pianističnim talentom (če se tako izrazim), ampak kaže tudi bogato skladateljsko moč.

Po izborni uspehih koncertih v domovini, je priredil v inozemstvu vrsto koncertov: Leta 1926. na Dunaju (tri koncerte), l. 1927. v Berlinu in l. 1928. v Parizu, kjer je igral v glasbenem filmu.

Veliko koncertno turnejo po Italiji je absolviral spomladi l. 1929. Žel je triumfe v Neaplju, Rimu, Milanu itd. Vse kritike soglašajo v tem, da je Firkušný talent posebne vrste. Radi zanimivosti objavljam nekaj kritik iz ino- in tuzemstva; poudarjam pa, da so kritike le od poklicnih vplivnih glasbenih kritikov kot so: Bekker, Leichtentritt, Weismann in še cela vrsta muzikalno dobro podkovanih:

Pariz: L'Intraseigneur: »Srečali smo novega Liszta...«

Pariz: La Liberté: »Pozdravljamo prihajajočega skladatelja, ki kaže silo...«

Pariz: Le Temps: »...vzbudil je senzacijo prave zrelosti v igri, kot tudi v improvizaciji...«

Pariz: Figaro: »Ta mladi Čeh ima briljantno tehniko in mogočen ton...«

Pariz: Gaulois: »Njegov nastop v Parizu je imenovati senzacijo...«

Berlin: »Morgenpost: »Mladi pianistični titan, z izrednim improvizacijskim talentom...«

Berlin: Der Tag: »Igra kakor vrag z ogromno tehniko...«

Berlin: Allg.-Zeitung: »Izredni talent, zmožen napraviti velike probleme...«

¹ Itona Kurzová je hčerka znamenitega klavirskega pedagoga Viljema Kurza, ter sedaj žena odličnega pianista in esteta dr. V. Stěpána; je odlična pianistka, brez dvoma najboljša v republiki. Dokaz njene umetniške kvalitete so n. pr. koncerti v Donau-Eschingenu, Frankfurtu itd. Njeni nastopi v Pragi so prava senzacija.

Wien: Neues Wiener Journal: »...ta mladi čarovnik je prišel napraviti izpit svojega neizčrpljivega talenta.«

Wien: Wiener Neuste Nachrichten: »Lahko mu je prorokovati sijajno bodočnost.«

Praha: Politika: »Poglejte pred seboj malega Mozarta.«

Praha: Narodni Listy: »Kot pianist fascinirajoč.«

Praha: Venkov: »... novi dokazi neizmerne talenta.«

Toliko iz kritik, objavil bi jih še več, pa te zadostujejo čitatelju, da dobi sliko o njegovi umetniški višini.

Sedaj se Firkušný pripravlja na turnejo po Nemčiji, Poljskem, Angliji, Franciji, Italiji in Grški. Pri nas, žal, zaenkrat ne bomo slišali njegove umetnosti, to pa iz več razlogov, ki jih ne omenjam. Že nekaj časa se vleče dogovor z Ameriko, tudi tja ne more odpotovati — zaenkrat, radi študij ne, ker hoče dokončati najvišje kompozicijske in srednješolske študije, katere konča letos na realni gimnaziji (kot privatist) v Bučovicah. Razen tega študira dalj časa že francoski jezik. Redko se dobi sedemnajstletni mladenič s tako vztrajnostjo in pridnostjo. — Spoznala sva se lansko leto, ko je prišel iz Brna in se vpisal na praški drž. konservatorij. V šoli ni manjkal niti eno uro; pri glasbeni analizi je pa nam preigral Beethovnovе simfonije, Straußovo *Domestic*, Till Eullenspiegel, Mahlerjeve simfonije, Vivaldijeve in Mendelssohnove koncerte i. t. d. Marsikatere skladbe je igral prvič, toda vse mu je šlo, kot bi jih bogve kolikokrat igral. Jaz za svojo osebo cenim Firkušnýja ne le kot pianista, ampak tudi kot ogromnega bralca in igralca partitur. Profesorji na konservatoriju v Pragi so strmeli nad njegovo igro v partituri. »V partituri ga v republiki, najbrž tudi še marsikje drugje, nihče ne doseže.« tako češki glasbeniki.

Tudi njegovo glasbeno-literarno znanje je neverjetno bogato. Kot človek je izredno inteligenten, skromen, toda odločen. Diči ga velika muzikalna izobrazba ter redka uslužnost. Spominjam se, ko smo se pripravljali za izpit iz glasbene zgodovine: Prof. dr. Krupka² se je že naveličal predavati o »Smetani« pa je prosil Firkušnýja, da bi zaigral nekaj Smetanovih skladb (*Etude*, *Polke* itd.). Brez obotavljanja gre h klavirju, dr. Krupka mu ponudi Smetanove skladbe, toda Firkušný odkloni ter pravi: »Mogoče bo šlo na pamet.« (Ta »mogoče« je tipičen za njega.) S čudovito silo in globino predvajanja skladb zaigra vse, — od prve do zadnje (bilo jih je najmanj kakih 12 po številu) — in vse to — na pamet. Dr. Krupka mu reče: »No, Vam je pa klavir igrača.« Nato zaigra »prima vista« še Smetanove »Posthum opuse«, ki zahtevajo celega pianista, tudi to Firkušný igraje absolvira.

Poglejmo še njegovo kompozitorno šolanje. Začelo se je s sedmimi leti in sicer mu je bil učitelj mojster Leoš Janaček sam. Ko je pa Janaček vstopil v zaslužni pokoj, je študiral Firkušný skladbo in dirigiranje pri prof. Jar. Kvápilu.³ Lansko leto je pa prišel v Prago, kjer je študiral in absolviral kompozicijo pri prof. Rudolfu Karlu. Absolviral je s klavirskim koncertom s spremljanjem velikega orkestra. Sedaj — letos — nadaljuje študije na mojstrski šoli praškega drž. konservatorija pri Jos. Suku.

Kot skladatelj se je pokazal in predstavil z nekaterimi skladbami: Variacijami, sonatino, klavirskim koncertom, samospevi, pesmi z orkestrom. Sedaj piše »Serenado« za pihalni orkester.

² Tik pred zaključkom tega članka sem prejel iz Prage žalostno vest, da je profesor dr. Krupka umrl. Dr. Krupka je bil eden najsimpatičnejših oseb na praškem konservatoriju sploh. Bil je ravnatelj »Radio-Journala«, profesor glasbene zgodovine, dirigent, pianist in tudi kot skladatelj se je uveljavil. Blag mu spomin!

³ Jar. Kvápil je profesor kompozicije na brnskem konservatoriju, učence Maxa Regerja. Je brez dvoma eden najspretnjših kontrapunktikov na Moravskem.

Naj še omenim, kako Firkušnýja upošteva sam prezident Masaryk, — vsako leto ga namreč gospod prezident povabi za nekaj dni na svoja letovišča, kjer prebije kot gost — pri velikem državniku potreben oddih.

Ni bil namen mojega članka, napraviti reklamo, ampak predstaviti naši javnosti človeka, ki že sedaj glasbeno veliko pomeni. Hotel sem Firkušnýja postaviti v zgled — da je treba v glasbi študirati, študirati in še študirati, a »moderna glasba« zahteva talentov, ne »Wunderkindov« ne »papirnatih zvezd« in ne »domišljavih diletantov«, ampak celega človeka, kot je to rekel pokojni Dvořák. »Sodobna glasba« je samo tista, ki je dovršena, zrela in ne pol-rokodelsko delo. Žal, da se glasbeno hočejo udeleževati večkrat ljudje, ki imajo boljše in drugačne sposobnosti za vse drugo, kot pa za »muziko«.

Kljub nekaki neprijaznosti pri nas napram Čehom in češki muziki, ki izvira izključno iz individualno egoističnih vzrokov, se bomo na vso korajžo še dolgo učili od naših severnih bratov.

So pa to nazori, ki jih pravi mož abstrahira. Ni dovolj, da Ti je dal Bog talent, treba je študirati, študirati in študirati. Noben mojster ni padel iz neba.

Končno se na tem mestu iskreno zahvaljujem Firkušnýju, da je s tako dovršenostjo in razumevanjem igral v »Radio-Palace« moj ciklus »Podobe iz sanj«, ter pripomogel k uspehu, ki sem ga bil v obilni meri deležen.

Franz Kramar:

Katere stare cerkvene pesmi z napevi sem zapisal med slovenskim narodom.

(Konec.)

XX. Novomašne.

1. Presrečna je b'la mat' letá, * Ki je rodila mašnika. (Kremenica, Gradež.)
2. Zeli, želi vsak mašnik nov. (Stražišče pri Kranju.)
3. O ti žegnan mašnik nov.
4. Ribčji tih duš * In mašniki brumni. (Stražišče pri Kranju.)
5. O srečni današni ta dan. (Nova maša S. Wašnika v Loškem potoku 1775. leta.)
6. Oj Petrovska fara, kak srečna si gnes, (Nova maša g. B. Bolcarja v Ptuj.)
7. Slava naj razléga, slava! (Nova maša Jožefa Goloba v Ptuj.)
8. Srečna Petrovska si fara! (Nova maša v Ptuj.)

XXI. Druge pobožne za razne priložnosti.

1. O kristjan, odprí očesa, * In sveti križ poglej. (Gorenji Ig. Zl. Repež 1775. l.)
2. Kdur če hodet prov za mano, * Praví Izveličar naš. (Ig. Zl. Repež 1775. l.)
3. O muj Rumar! lub' kristjan, * Ktiri jamraš čez suj stan. (Ig. Zl. Repež.)
4. Rumarji svet'ga križa zdej, * Tu čudu vam povem narpej. (Ig. Zl. Repež.)
5. Tam pr enim boršti, * tam pr en'mi kloštri. (Domžale. Zl. Repež 1775. l.)
6. O kristjani lubi, * Sem pejte narpej. (Bohinj. Zl. Repež, org. v Ložu.)
7. Rumarji, o odpustimo * Vsim našim sovražnikom! (Gorenji Ig. Zl. Repež.)
8. O Jezus moj, zdej očem jest * Vso mojo revnost narpej nest. (Podbrezje. Zl. Repež.)
9. Kaj sem mislu, človk priprosti? (Bes. zl. M. Redeskini. Napev Dolenjski.)
10. Ovčica, kam ti greš? * Al greš od mene, ne veš. (Petelinje na Gor. Tudi Ambrožič.)
11. (Od ljubezni božje:) Poslušajte vsi kristjani. (Stražišče pri Kranju.)
12. Kakó moder Bog viža, * Ohran' use stvari. (Stražišče pri Kranju.)

* Ta izraz se pri nas zelo izrablja. Več o tem v mojem prihodnjem članku »Horizontalno pojmovanje v glasbi«.

13. Buh Oče nebeški * v nebesih sedi. (Pijava gorica.)
14. Veseli se, verni kristjan, * K' si peršu v svete vere stan. (Ilova gora na Dol.)
15. (Od nebes:) O ti duša, ti si srečna, * Tebe čaka krona večna. (Ig. Zl. M. Redeskini.)
16. Velik trošt ino veselje * Gor v nebesih znajde se! (Podgozd nad Igom.)
17. Svet dan je sveta nedela, * Človek neha od dela. (Ig. Zl. M. Redeskini.)
18. (Darovanje:) Zdaj ofer se začne za boge ludi. (Zatoliče pri Ptuj.)
19. (Od novih zvonov v Dobropoljah 1834. leta:) Jest bom prov vesev * Dones vam zapev, * Koker sem se naprej vzev itd. (Pesem obsega 15 kitic in jo je zložil najbrž Kančnik.)
20. Svejt se zmirej spreminuje, * Vse en kratek cajt terpi, * Ta slovesnost nam spričuje, * Ki se dans pri nas godi itd. (Zložil Matevž Kračman za neko cerkveno slovesnost v Šmarju na Dolenjskem. Pela Mežnarjeva mati iz Pijave gorice.)
21. Zvoljen oče, bod' pozdravljen. (»Vhod Loškiga fajmoštra.«)
22. (Stari Te Deum:) Te Deum laudamus, teb' Bog bodi čast! (Kamnik na Gorenjskem.)
23. Hvalite Gospoda narōdi po zemli! (Primskovo pri Litiji.)
24. Dones smo se sem podali * K leti sveti andohti. (Dolenjska.)
25. Lahko noč, golufni svet, * Ki s' motu me do zdej. (Podgozd nad Igom.)
26. Spremisli grešnik, ti vesev * Soj revni grešni stan.
27. O grešnek, se zbudi, katir' v grehah spiš.
28. Grešnik, kaj zmirom spiš? (Novomeška okolica.)
29. (Od nadlug sedainiga cajta:) Jest bi raiši o kristjani * Dones jokou koker peu. (Dobropolje.)
30. (Slovo K. Kaligerja »šumaštra« v Prečini:) Dones je zadna nedejla itd. (Cegelnica pri Novem mestu.)

XXII. Pesmi romarske.

1. Mi rumarji smo se vkup zbral', * Na božjo pot se b'mo podal'. (Dolenjska.)
2. Ze zdavnej sem želel, da prišel bi čas. (Strahomer pod Krimom. »Zgodnja Danica« 1878. leta.)
3. B' šu rad k Marij' na božjo pot, * Pa ji nimam kej dar'vat'. (Ihan.)
4. Nikarte na žalujte * Prelubi romarji. (Vinje na Gorenjskem.)
5. Moja duša praf želi * O Marija Te časti. (Zatoliče pri Ptuj.)
6. Še enkrat bi videl, Marija, te rad. (Zatoliče.)
7. O Marija, naša Mati! * Mi sem k Tebi prišli smo. (Zatoliče.)
8. (O Ptujski gori na Štajerskem:) Prijeten hribček tu stoji. (Zatoliče.)
9. Po dolinah in višinah * Sliši se veseli glas. (Zatoliče.)
10. (Ruše na Štajerskem:) Bod' češena Ruška Mati! (Zatoliče.)
11. Kaj more gnes na svetem kraju biti? (Kicar pri Ptuj.)
12. Kak hitro je pretekel čas. (Kicar pri Ptuj.)
13. Solzne naše so oči. (Kicar.)
14. Luba si šemarna gora, * Jest pa rumar gor ne morem. (Dobropolje.)
15. Velik' številu vidim zbranih. (Globodol, Primskovo.)
16. Oj Brejzje, oj Brejzje, oj Brejzovski krey. (Globodol na Dolenjskem.)
17. (Sladkogorska:) O prelubi romarji. (Dolenjska.)
18. Romarska sreča * Gnada parveča. (Gojzd nad Kamnikom.)
19. Še eno pesem bi zapev. (Dolenjska.)
20. O ti romar, kaj s' s'ym prteku. (Novomeška okolica.)
21. O sveta Planina, kak srečna si ti. (Novomeška okolica.)
22. Muj rumar, ti dam pred oči. (Dolenjska.)
23. Pridi, romar, v vertec mali, * Rož nebeških si nabrat. (Dole pri Litiji.)
24. Pri bistri Savici * In ročni vodici. (Stražišče pri Kranju.)
25. O Marija Velesuska. (Za Velesovo na Gor.) (Domžale pri Kamniku.)
26. Oh čas nam hmal' dotekel bo.

27. Prekrasno sije rajska zora.
28. Pozdravljena gora, nam sveta višava. (Štajerska.)
29. Žalost romari za vas. (Primskovo pri Litiji.)
30. Poglejmo dones skupej zbran'. (Primskovo pri Litiji.)
31. Moi Rumar, te vprašam, * Kaj sem si peršu? (Ilova gora.)
32. Žalostno zvoní sinoči zapeli. (Slovo romarjev.)
33. Mi smo se tukej skupej zbral'. (Višarska.)

Povrh teh 33 romarskih pesmi sem prepisal še 45 pesmi te vrste iz neke stare pisane pesmarice, katero je imel neki bivši romarski »vojvoda« Gorišek iz Vrhpolja pri Št. Jerneju na Dolenjskem. Pesmi so zložene vse v narodnem duhu in so se pele na Žalostni gori pri Mokronogu, v Stopičah, na Sladki gori, v Bistrici na Hrvaškem itd. itd.

XXIII. Pesmi pogrebne (mrliške).

1. (Mašna pesem za pokojne:) Z globočine se glasi itd. (Več napevov iz raznih krajev.)
2. (Mašna pesem za pokojne:) Večni mir jem dej Gospod! (Šenturška gora.)
3. (Nagrobница:) Poverni duša se k Bogu.
4. (Pogrebna:) Naše življenje na svetu * Malo le časa trpi. (Fužine v Bohinju.)
5. (Pri pogrebu matere:) Zvonovi žalostno pojó.
6. (Pri pogrebu otroka:) O le zakaj takó žaluješ?
7. (Pri pogrebu mladeniča:) Vsi, kaj vas gnes v to cirkvo gre. (Zatoliče.)
8. (Slovo pokojnega:) Kaj je človek na tem sveti? (Zatoliče pri Ptuj.)
9. (Pokop mrliča:) Človek vsak od žene rojen. (Breznica na Gor.)
10. (Po Enimu pogrebu:) Oh gvišnu pride cajt leta * De vsak bo mogu vmreti. (J. Ambrožičeva pesmarica spisana 1771. leta. Napev iz Kleč in Bitnja.)
11. (Od smrti:) Verna duša, zmisli z mano * De bo enkrat treba vmret'. (Slava.)
12. O grešnik, grešnik, zdrami se. (Podbrezje.)
13. Skljenjen' je človek' umreti, * Enkrat v večnost rajžati. (Ihan na Gor.)
14. (Smrt duhovnika Janeza Volčiča:) Pr Šmarjeti pr far'. (Št. Jernej na Dol.)
15. (Smrt Kopianjskega župnika:) En' najhni dnevi sa pertekli, * Kar smo z milo štimó rekli: * Zalski fajmošter sa vmerli! * Oh, zdej je per nas taku! (Ilova gora.)
16. (Smrt duhovnika v Mirni peči:) Ena žalostna novica * Farmanom... (Globodol na Dolenjskem.)
17. (Smrt duhovnika Pivata:) O človek, premisli ta žalosten spomin. (Mala Loka.)
18. Kaj se ti človek na svet veseliš, * K' ure zagvišne nobene tu nis'. (Petelinje.)
19. Kaj delaš, o človek, na sveti, * De se valaš skuz' v pregrehi. (Ihan na Gor.)
20. (Zadušnica:) Ko bi biv mi kdu povejdov, * Sam ne b' biv nikul' vrjev. (Ilova gora.)
21. Kaj čem zapet' dananšni dan, * In pred oči postavil' vam. (Ilova gora na Dol.)
22. Oh kak vender hitro mine * Našega življenja čas. (Valta vas na Dol.)
23. Oh neumno je vsih življenje itd. (Ilova gora. Zadušnica za A. Polončičem, umrl 1834. leta.)
24. Oh kako brez skrbi hodi * Človek svoj nevarni pot. (Zatoliče.)
25. O premiselte kristjani * Evangel'ja strašen glas. (Zatoliče, Spuhlja.)
26. Vsi u večnost mor'mo priti. (Šmarje na Dol.)
27. Vsak dan človek premisli * Štiri posledne reči. (Pijava gorica, Trzin.)
28. Da se človek ne prestraši * Čez ta strašni sodni dan. (Golovec.)
29. O premisli, o kristjan, * Na ta strašni sodni dan. (Fužine v Bohinju.)
30. Oh grešnik, če te na vstraši * Tebe ta strašni sodni dan. (Stražišče.)
31. Kaj je vam, ovčice? (Pogrebna. Šmarje na Dolenjskem.)

Iz slovenske glasbene prošlosti.

Javna glasbena šola v Ljubljani
od leta 1816. do 1875.

(Konec.)

Ko se je pričel v decembru 1854 glasbeni pouk, se je oglasilo 125 učencev iz normalke in 5 iz realke. Od prvih jih je v dveh dneh odpadlo 84, ostalo jih je še 41. Ko se jim je pa povedalo, da bodo morali bogatejši plačevati šolnino, jih je izostalo 9, 32 jih je pa dovršilo letnik. Med temi je bilo 21 zastonskih, 11 pa plačujočih učencev. V smislu ministrskega odloka bi se morala šolnina porabiti za nastavljenje nove učne moči, toda iznos je tako majhen, da zadostuje komaj za nabavo potrebnega pohištva in za razsvetljavo, za drugo učno moč bo pa treba drugače poskrbeti. L. 1827. popravljeni klavir potrebuje zopet poprave; dobre orgle se bodo v vlažnih prostorih pokvarile. Za nabavo potrebnih muzikalij se vrše obravnave. Kamilu Mašek, ki se goreče trudi za učni prosep, mora uporabljati stare, deloma že nerabne note, kar mu pouk le otežuje. Čeprav priznavamo njegovo gorečnost in znanje, ne bo vendar nikoli mogel doseči namena glasbene šole brez pomočnika. Zato pa je treba:

1. Za glasbeno šolo se morajo dobiti suhe, dovolj prostorne dvorane.

2. Nastaviti se mora drugi učitelj z vsaj 200 gold. nagrade.

3. Dokupiti se morajo potrebna glasbila, klavir in dve violini.

Konzistorij je o vsem tem 31. 8. 1855 št. 1830/270 zelo obširno poročal vladi in jo prosil, naj se z vso silo zavzame pri ministrstvu, da obistini te želje.

Ministrstvo pa je 23. 10. 1855 št. 15.439 zelo nemilostno odgovorilo.

V šolskem letu 1854/55 je od šolnine po odbitih stroških ostalo 72 gold., ki so se vložili pri deželni glavni blagajni. Deset plačujočih učencev je plačalo po 1 gold. na mesec, skupaj 100 gold. za l. 1854/55. Konzistorij v svojem poročilu 16. dec. 1856 vladi Kamila Maška zelo hvali, češ, da se zelo trudi ustrezati vsem zahtevam.

Ravnateljstvo normalke je 10. avg. 1857 sporočilo konzistoriju, da je na Dumaju pri trdki Triška kupilo za 235 gold. nov klavir, ki se je po osemmesečni uporabi izkazal zelo dober.

L. 1855/56 se je zopet dobilo šolnine 100 gold. Po odbitih raznih stroških za vezavo knjig itd., je ostalo 80 gold. 27 kr.! Klavir se s tem plača, drugo posodi normalka proti povračilu v drugem letu.

L. 1857 je znašala učnina 110 gold. Klavir je bil torej plačan in je še nekaj ostalo.

Ravnateljstvo normalke poroča 6. apr. 1858, da je Mašek obolel v septembru 1857 na pljučih in je skozi vso zimo bolehal. Po zdravnikovem nasvetu mora iti na kmete, da se na svežem zraku in z mlečno kuro pozdravi; zato prosi za tromesečni dopust, Treba bo namestnika.

Vlada je doznala, da bi Anton Nedved, učitelj petja pri filharm. društvu prevzel namestovanje. Nedved je sprejel 20. apr. 1858 to delo proti nagradi letnih 300 gold.

Ker je Kamilu Mašek prosil za podporo, mu je vlada dovolila 50 gold k. v. dne 30. maja 1858. K. Mašek se je odpeljal 7. junija 1858 na Štajersko.

L. 1858 so bili dohodki glasbene šole 83 gold. 45 kr., izdatki pa 20 gold. 40 kr.; ostalo je torej 63 gold, 5 kr. Z novim šolskim letom je K. Mašek zopet nastopil.

L. 1858 je zapustil Janez Šlakar ravnateljsko mesto normalke; nasledoval mu je Karel Legat. Šlakar je ob tej priliki daroval 100 gold., da bi se nastavil pomočnik glasbenemu učitelju. Za to službo se je prijavil Alfred Khom, rojen 1825 v Linzu. Učil se je na akad. gimnaziji v Linzu in se posebno vežbal v glasbi. L. 1850 se je poročil v Ljubljani s Pavlino Kurent, roj. 1815, sestro markize Gozzani. Stanoval je v Krakovem. Trnovski župnik ga hvali, da je v časti pri ljudeh. L. 1847/48 je bil pevovodja pri celovski Liedertafel. Od l. 1848—1851 je bil pevovodja pri ljublj. filharmoniji. L. 1851 od avgusta do konca dec. 1851 je bil organist v Križankah. Dve leti je bil tudi pevovodja pri

Društvu rokodelskih pomočnikov v Ljubljani. (Spričevalo 28. okt. 1858.) V trgovski šoli pri Mahru je bil pevovodja od maja 1852 dalje. Vsa spričevala ga zelo hvalijo radi znanja, metode in vedenja.

Mašek in Khom sta dogovorno napravila načrt za pouk, in sicer tako, da bo imel Mašek 20 ur, Khom pa 13 ur pouka.

Vlada je 21. jan. 1859 št. 690 sporočila konzistoriju, da naj se iz učnine glasbene šole in iz familias-denarja normalke napravi sklad, ki bo vzdrževal drugega glasbenega učitelja. Letos naj se da drugemu učitelju po 20 gold. na mesec. Sklad naj upravlja ravnatelj normalke. Na učiteljišču naj se poučuje glasba po 5 ur na teden v vsakem razredu, torej skupno 20 ur. Ker mora glasbeni učitelj poučevati 24 ur na teden, odpade na pomožnega učitelja 13 ur.

Konzistorij sporoča vladi 14. maja 1859 št. 878/117, da je Mašek bolehen in naj mu vsaj 60 gold. podpore nakaže; dalje prosi istega dne, naj se Mašku dovoli dopust za tri mesece; namestuje naj ga Anton Nedved. Vlada je 18. maja 1859 št. 9079 dovolila Mašku dopust in odobrila namestnika ter dovolila (št. 9080) podporo 60 gold. Kamilo Mašek pa je umrl že 29. junija 1859 pri Sv. Štefanu v župniji Ščavnici na Štajerskem, kamor se je šel zdraviti.

Ko je konzistorij sporočil vladi Maškovo smrt, je prosil vlado, naj se pri razpisu in pri podelitvi ozira posebno tudi na dokaz učne sposobnosti, ker če uči učiteljišči, mora tudi sam znati metodiko.

Normalka naznanja 9. avgusta 1859 konzistoriju, da znaša glasbeni sklad na koncu šolskega leta 1859 315 gold. 44 kr. a. v., letni familias-denar pa 300—350 gold. Iz tega se plačuje pomožnemu učitelju 174 gold., ostanek se porabi za pomožnega glasbenega učitelja. Učnina bi morala znašati letno 200 gold.; doslej pa je znašala l. 1855, 1856 po 100 gold., l. 1857 110 gold., 1858 75 gold., 1859 le 55 gold, zato ker je radi Maškove bolezni mnogo učencev izostalo. Ko bi se od vsakega učenca zahteval mesečni prispevek 60 kr., bi se plačalo pomožnemu učitelju na leto 250 gold.

Ko je konzistorij 10. avg. 1859 št. 1502/191 poročal o tem vladi, je priporočal nagrado 250 gold., učnino po 60 kr. na mesec pa le za polovico učencev.

Vlada je odobrila predlog 28. avg. 1859 št. 14.904 in razpisala službo glasbenega učitelja, izpraznjeno po smrti Kamila Maška, do 30. sept. 1859. Hkrati je razpisala službo pomožnega glasbenega učitelja. Za prvo službo so prosili:

1. Belar Leopold, učitelj na Brezovici.
2. Klerr Ludovik, gledališki kapelnik in zasebni učitelj glasbe v Temešvaru.
3. Khom Alfred, zasebni glasb. učitelj in namestnik pomožnega učitelja glasbene šole v Ljubljani.
4. Nedved Anton, učitelj petja filharm. društva v Ljubljani in namestni učitelj glasbene šole.

5. Triebnigg Gregor, učitelj glasbene šole v Celju.

Klerr in Khom nimata pedagoških izpitov, kar se je zahtevalo. Belar je sicer pohvaljen učitelj in podeželski organist, nima pa še posebne teoretske izobrazbe. Ostajata torej le Nedved in Triebnigg. Ker je Triebnigg že devet let učitelj, predlaga konzistorij na 1. mestu Triebnigga, na 2. mestu pa Nedveda.

Vlada je podelila službo Antonu Nedvedu z letno plačo 525 gold. a. v. z dekretom 16. dec. 1859 št. 22.226.

Za pomožnega glasbenega učitelja so pa prosili:

1. Gajpl Josip, podučitelj v Ludicah (Luditz) na Češkem.
2. Salmitsch Anton, hoboist pri vojaški kapeli.
3. Khom Alfred.

Khom je dobil to mesto z dekretom 16. dec. 1859 št. 22.227.

Anton Nedved je bil zaprisežen 11. jan. 1866, s tem dnevom so mu plačo nakazali

Khom se je s pismom iz Gradca 29. sept. 1861 službi začasnega glasbenega učitelja odpovedal. Na njegovo mesto je stopil 10. okt. 1861 Karel Zappe, violinski učitelj filharmoničnega društva v Ljubljani s plačo 250 gold. na leto.

Konzistorij je 17. dec. 1861 št. 2001/367 predlagal vladi, da se stari nerabni klavir za 20 gold. proda, kupi pa dobro ohranjeni klavir, ki je za 60 gold. na ponudbo. Vlada je to 3. jan. 1862 št. 12.239/61, dovolila.

Za izpraznjeno mesto pomožnega glasbenega učitelja po Khomovem odhodu sta prosila Karel Zappe in Josip Juvančič. Prvi ne zna slovenski, kar se je v razpisu zahtevalo, drugi je duševen siromak, ki pa zna nekaj glasbe. Zato naj Zappe nadalje suplira. Vlada je podelila mesto Zappeju, ker je zmožen in natančen učitelj. (24. sept. 1862, št. 12.000.)

Anton Nedved je sestavil Dodatek popevk k Prvem Berilu in k Drugemu Berilu. Ministrstvo je sporočilo deželni vladi v Ljubljani, da je te popevke izročilo zalogi šolskih knjig, da jih natisne, Nedvedu pa nakaže kot nagrado 100 gold.

Gašper Mašek je prosil 3. jan. 1865 za povišanje pokojnine, ker ima ženo in pet nepreskrbljenih otrok, trije so še nedoletni. Dobiva le 225 gold pokojnine. Ministrstvo je to prošnjo odbilo. Prav tako je odbilo drugo prošnjo, s katero se je konz. 18. aprila 1865 prav krepko zanj zavzel. Sedaj je vložil prošnjo na cesarja, naj mu dovoli polno pokojnino 450 gold. k. v. = 462 gold. 50 kr. a. v., ker je služil nad 30 let, ker je bolan na sopilih, ker ima obilno družino, ker mu je bila že kot penzionistu od konservatorija v Pragi podeljena palma za rešitev neke z nagrado razpisane naloge.

Ministrstvo je to prošnjo 18. avg. 1865 št. 7186 vrnilo, češ, da je ne more cesarju predložiti. Iz tukajšnjega normalnošolskega zaklada so mu pa podelili podporo v znesku 40 goldinarjev.

Račun glasbene šole se je glasil za l. 1865: Dohodki: Obligacije 500 gold., gotovina 160 gold. 50½ kr., učnina 190 gold., familias-denar 286 gold. 75 kr., obresti obligacij 24 gold. 40 kr., nakup obligacij 100 gold., polletne obresti te obligacije 2 gold. 44 kr., skupaj 1264 gold. 9½ kr.

Izdatki: Pomožnemu učitelju K. Zappeju 250 gold., pomožnemu učitelju Fr. Cerarju 138 gold. 23 kr., za obligacijo 74 gold. 59 kr., za muzikalije 4 gold. 84 kr., za razsvetljava z lojenimi svečami 4 gold. 62 kr., orglarju Deu-u 8 gold., skupaj 49 gold. 90½ kr., ostane 600 gold. obligacije in 173 gold. 90½ kr. v gotovini.

Po vladnem sporočilu z dne 24. avg. 1867 št. 6538 je znašal sklad tedaj 700 gold. v obligacijah in 167 gold. 39½ kr. v gotovini.

Anton Nedved prosi za boljše prostore, ker so dosedanji tesni, nizki, temni in vlažni (22. avg. 1868). Vlada je 26. okt. 1868 št. 6473 odgovorila, da se se prostori pobelili, osnažili, postavila se je boljša peč, ki bo gotovo več vlage odpravila; več se v zimskih mesecih ne da storiti.

Sklad glasb. šole je znašal 2. dec. 1868 900 gold. v obligacijah in 149 gold. 38½ kr. v gotovini, skupaj 1049 gold. 38½ kr.

Po državnem zakonu z dne 25. maja 1868, drž. zak. št. 48, je prešlo (po § 11) cerkveno nadzorstvo šol na civilne oblasti in torej prav tako tudi nadzorstvo nad glasbeno šolo. Zato se v škofijskem arhivu nadaljnji spisi o tej šoli več ne nahajajo, pač pa na učiteljišču.

Namestni glasbeni učitelj Anton Nedved je bil z odlokom min. za bogočastje in uk imenovan za stalnega glasbenega učitelja na učiteljišču s pravicami vadniških učiteljev. Poučevati mora petje, gosli, klavir in orgle na učiteljišču, in nadzirati pouk petja na vадnici po navodilih dež. šol. sveta.

Ministrstvo za bogočastje in uk je 8. marca 1875 št. 8131 sporočilo dež. šol. svetu, da sedaj, ko se je uredil pouk glasbe na učiteljišču in je bil imenovan Anton Nedved za stalnega učitelja glasbe, ni nobenega vzroka več, da bi bila glasbena šola v zvezi z učiteljiščem. Zato naj Anton Nedved s koncem šol. leta 1874/75 preneha poučevati na glasbeni šoli in naj poučuje glasbo na ženskem oddelku učiteljišča. Dalje naj dež. šol. svet kaj ukrene, da ostane glasbena šola ali samostojen zavod ali pa v zvezi s kakim drugim zavodom. Pri tem bi prispeval za glasb. šolo tudi normalnošolski fond, kakor je to delal že prej, ko še ni bilo med glasbeno šolo in učiteljiščem tiste zveze kakor zadnje čase.

Deželni šolski svet je 14. avg. 1875 št. 1325 sklenil, da se glasbena šola zveže s filharm. društvom z začetkom šol. leta 1875/76. Vodstvu normalke se je naročilo, naj izroči proti potrdilu prejema shranjeni znesek glasbenega sklada filharm. društvu.¹

Tako je prenehala biti glasbena šola javen glasbeni zavod.

Čeprav glasbena šola ni dosegla tistega namena in uspeha, ki so si ga v svojem načrtu želeli ustanovitelji, je vendar podajala veliki množici poznejših naših komponistov in organistov podlago, na kateri so mogli pozneje graditi stavbo naše glasbe.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Na seji dne 7. novembra 1929 so bili navzoči gg. Sattner, Steska, Kimovec, Premrl, Dcktorič, Mantuani in Pivk.

Predsednik se spominja umrlega dr. Weinmanna, ravnatelja glasbene šole v Ratisboni, ki je bil tudi naš prijatelj in želi, naj ga naše Cecilijino društvo ohrani v blagem spominu, njegovi duši pa mir in pokoj.

Ravnatelj Premrl poroča, da se je ogrlarska šola pričela 30. septembra. Vseh učencev je 21 rednih in 2 izredna. Poučuje 9 učiteljev. Šolnina znaša 60 Din mesečno. Nekaj učencev je šolnine oproščenih, nekaterim se ista zniža. Dobili smo nove orgle, ki so postavljene v alojzijeviski kapeli. Vsi stroški zanje še niso kriti.

Dr. Kimovec prebere koncepta dveh cerkvenih govorov o ljudskem petju, in sicer: 1. Ljudsko petje in Sveto Pismo, ter 2. Ljudsko petje drugod in pri nas. Govora izideta tiskana, kot prilogi Škof. listu.

Ravnatelj Premrl predloži listo novo imenovanih škofijskih nadzornikov organistov.

Msgr. Steska opozori na novo nastale težkoče v zadevi organistov, ker se ti morajo zavarovati pri Pokojninskem zavodu.

Organistovske zadeve.

Zavarovanje organistov.

Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani je poslal z dopisom 25. septembra 1929, št. 3080, škof. ordinariatu v Ljubljani pojasnilo o zavarovanju organistov. Iz tega pojasnila posnemamo naslednje točke:

1. Organisti so načeloma zavezani pokojninskemu zavarovanju nameščencev po zakonu z dne 16. decembra 1906, drž. zak. št. 1 ex 1907, po cesarski naredbi z dne 25. junija 1914, drž. zak. št. 138, po zakonu z dne 12. maja 1922, »Služb. Nov.« št. 125 (»Uradni list« št. 190, 68) in po poznejših naredbah.

§ 1. tega zakona določa, da so zavarovanju zavezani nameščenci, ki imajo uradniški značaj ali pa redoma izvršujejo pretežno duševna službena opravila, med katera (2. odst.) spada tudi izvrševanje svobodnih umetnosti brez ozira na umetnostno vrednost del. Sem spadajo tudi organisti.

Opoznamiti je, da je novela iz l. 1914. spremenila prvotno besedilo § 1., ki sedaj zahteva, da se zavarujejo vsi nameščenci, ki »redoma izvršujejo pretežno duševna službena opravila«. Zato je zavarovanju zavezan vsak organist, čeprav ima morda več opravka s cerkveniškimi kakor z organistovskim poslom. Zavarovanje je prisilno in neodvisno od službodajalčevega ali zavarovančevega pristanka. Čeprav je organist že zavarovan pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, mora biti kljub temu zavarovan tudi pri Pokojninskem zavodu za nameščence, ker je tam zavarovan le proti boleznim in nezgodam, tukaj pa za

¹ Chronol. Geschichte der k. k. Normalhauptschule in Laibach. Str. 90, 92, 98.

pokojnino. Ali je organist nameščen stalno ali začasno ali na poizkušnjo, je brez pomena; prav tako, ali je naš ali tuj državljan.

2. Izvzet od dolžnosti zavarovanja je organist, če je dovršil 55. leto starosti, ko nastopi dolžnost zavarovanja; če zasluži organist v drugi službi več, n. pr. kot občinski tajnik itd. V to skupino pa ne spada cerkovnikova služba, ker je ta odvisna od istega delodajalca in sta torej ti dve službi spojeni v eno in se more govoriti le o namestitvi.

3. Če upravlja organist-cerkovnik še službo občinskega tajnika, tajnika zadruga ali posojilnice itd. in so ti službodajalci sporazumni, če mu prav ločeno mezdo plačujejo, jamčijo po § 3. pok. zak. vsi nerazdelno za njegovo zavarovanje iz vseh služb obenem na podstavi njegovih skupnih prejemkov. Če pa službe pri več delodajalcih niso sporazumne, ampak zaposluje vsak službodajalec nameščenca popolnoma na svojo roko, nameščenec ni zavezan zavarovanju v vseh teh službah, temveč le v eni, in sicer v glavni službi. Glavna služba pa je tista, ki je najboljše plačana, ali ki je v zvezi z njegovimi prejšnjimi službami, ali prejšnjim pridobivanjem, z njegovo izobrazbo itd.

4. Organist mora biti zavarovan z vsemi svojimi prejemki v denarju ali pridelkih. Če je obenem cerkovnik, mora biti zavarovan tudi s prejemki cerkovnika, če so ti sploh določeni.

5. Organistov službodajalec je župni urad ozir. župnik. Ta je zato dolžan organista prijaviti v pokojninsko zavarovanje ter zavarovalne premije pravočasno plačevati.

6. Organistovo plačo oskrbuje, če ni kakih posebnih pogodb, cerkev; če pa cerkev tega ne zmore, pa župna občina (ne politična) z naklado na davke po § 36. zakona z dne 7. aprila 1874, drž. zak. št. 50, navadno po konkurenčni obravnavi.

7. Zavarovalne premije se morajo plačevati takoj. Pritožba je dovoljena, pa nima odločilne moči (§ 75. a). Če se pozneje izkaže, da je Pokojninski zavod premije po krivici izterjal, jih mora po § 36. p. z. vrniti s 5% obrestmi.

8. Če se organistovo zavarovanje ne izvede in se premije ne plačujejo, organist ni preskrbljen za onemoglost in za starost, njegova družina ne po njegovi smrti.

Pouk o »pokojninskem zavarovanju nameščenec« daje knjižica Dr. Janko Vrančič: Pokojninsko zavarovanje nameščenec. 1928. Cena 10 Din.

Iz gorenjih določb sledi:

1. Župniki in cerkv. predstojniki morajo organiste zavarovati pri »Pokojninskem zavodu za nameščenec« v Ljubljani, Aleksandrova c. 12.

2. Naznaniti vse dohodke v denarju, beri, stanovanju. Če je organist tudi cerkovnik, se morajo naznaniti oboji dohodki.

3. Če cerkev ne zmore vplačila premij, naj se oznani darovanje. Če tudi to ne bi zadostovalo, naj se zaprosi za konkurenčno obravnavo.

4. Ker mora po § 33. pok. zak. plačevati svoj prispevek tudi organist, naj se mu ta prispevek pri cerkveni plači odtegne.

Duhovne vaje za organiste so se vršile v »Domu duhovnih vaj« v Ljubljani od 18. do 22. novembra t. l. Udeležilo se jih je osem organistov: Josip Furlan z Iga, Viktor Gril s Črnuč, Ivan Ivačič iz Zdol (Štajersko), Alojzij Knific iz Trboj, Anton Fugger iz Podgorja (Koroško), Anton Petelin iz Gorič, Ivan Zupan iz Trstenika in Rupert Karbun z Unca. Iz števila udeležencev je razvidno, da je za duhovne vaje med organisti premalo zanimanja. Čudili smo se sami in zdelo se nam je neverjetno, ko smo slišali, da se jih je samo osem priglasilo. Na vsak način bomo morali vzbuditi v bodoče za duhovne vaje več zanimanja. Potrkajmo na vrata g. župnika in prosimo, naj nam pomaga s sredstvi za tako prevažno stvar, dušno in telesno. Kdor je že bil pri duhovnih vajah, ve, da so zanj velika korist, če jih je le opravil po sprejetih navodilih. Ne delajmo samo za časno pokojnino, temveč tudi za trajno posmrtno življenje!

I. F.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. — 7. oktobra je koncertiral pianist Artur Rubinstein, ki je izvajal težak spored najodličnejših svetovnih klavirskih skladateljev: Brahmsa, Schuberta, Debussyja, Stravinskega, Chopina, Albeniza in Fala ter podal vse skladbe prvovrstno, mojstrsko, sijajno. Za Ljubljano pomeni Rubinsteinov koncert velik dogodek. — 9. oktobra se je vršil koncert sokolskega pevskega zbora iz Moravske Ostrave. Zbor je pel skladbe Marhule, Foersterja, Bendla, Smetane, Hradila, Janačka, Križkovskega, Hilmere, Spilke in Malata. Vodil je Hradil. — 24. oktobra je pelo Pevsko društvo slovaških učiteljev moške zbere povečini češkoslovaških, nekaj tudi jugoslovanskih skladateljev. Zelo discipliniran, glasovno ne ravno prvovrstni, a vendar dober zbor je vodil prof. Miloš Ruppeldt. — 28. oktobra sta pod okriljem francoskega instituta v Ljubljani nastopili dve odlični francoski umetnici: pevka Blanche Dufour in pianistka Marcelle Heuclin. Izvajali sta izključno francoske skladbe. O francoski pesmi pa je tekom koncerta predaval gosp. Marc Vey. — 4. novembra je pevsko društvo Krakovo-Trnovo slavilo desetletnico svojega obstoja in priredilo slavnostni koncert pod vodstvom pevovodje g. M. Premelča. Društveni zbor, ki se je pod sedanjim zmožnim pevovodjem dvignil na ugledno višino, je zapel dva E. Adamičeva moška zbora, tri Devove, en moj, en Kimovčev, en Železnikov in en Caničev; za sklep E. Adamičevo za to priliko zloženo učinkovito kantato »Zapojmo« za troglasni moški zbor s spremljevanjem trobilnega kvarteta in tolkal. Sodeloval je operni pevec g. L. Kovač s štirimi opernimi arijami. Spremljal ga je g. kapel. H. Svetel. Pevskemu društvu »Krakovo-Trnovo« podpisani čestita k desetletnici in k vsem dosedanjim uspehom, želeč mu še vedno lepših. — 8. novembra je pod okriljem tukajšnjega francoskega instituta koncertiral francoski violinist Robert Soétens in v izbornem, visokometniškem prednašanju podal skladbe Vitalija, Bacha, Lala, Rimski-Korsakova, Albeniza, Debussyja in Ravela. Spremljal ga je g. Pavel Šivic. — Isti večer je pel v »Union« moški zbor koroških pevcev koroške narodne pesmi. — 11. novembra je koncertiral trio Brandl iz Maribora (Fanika Brandl, gosli, Hilda Folger, čelo in Herta Reuss, klavir). Umetnice, ki tvorijo krasen, naravnost vzoren trio, so v dovršeni, od začetka do konca enako gladko izpiljeni, topli in hkrati možati igri zaigrale Beethovnov Trio op. 97 in Smetanov Trio op. 15. Vmes pa Händlovo sonato v g-molu za čelo in klavir ter Brahmsovo sonato op. 108 za gosli in klavir. Njih koncert moramo prištevati med najbolj uspele v letošnji sezoni. Žal da je bil slabo obiskan.

II. Koncerti drugod.

Kat. prosv. društvo v št. Vidu pri Stični je v oktobru priredilo koncert pod vodstvom organista P. Žagarja. Pelo je v ženskem, moškem in mešanem zboru skladbe slovenskih skladateljev: Premrla, Vodopivca, Mava, Klemenčiča, F. S. Vilharja, G. Ipavca, Prelovca, Kimovca, E. Adamiča, Tomca, Schwaba, Sattnerja, Pirnata in Mihelčiča. — V Celju je nastopil novoustanovljeni godalni kvartet bratov Karla in Dušana Sancina ter gg. Bajdeta in O. Schramma. Izvajali so Mozarta in Haydna. — Isti večer so peli dunajski dečki (»Wiener Sängerknaben«). — V Mariboru je pevsko društvo »Drava« 19. oktobra s koncertom proslavilo desetletnico. Ravtolum so se oglasili pevci iz Moravske Ostrove in iz Češkoslovaške. Pozneje koroški pevci. 16. novembra je bil v narodnem gledališču koncert pevke P. Lovšetove iz Ljubljane. — V Ptujju je nastopil 9. novembra hrvatski virtuoz pianist Petar Dumičić. Izvajal je predvsem klasične, v družbi z gg. Pahorjem in Šedlbauerjem je izvajal Smetanov Trio v G-molu. — V Novem mestu se je o priliki občnega zbora Pevske zveze vršil koncert novomeškega okrožja Pevske zveze. Nastopili so zbori iz Brusnic, št. Petra, Prečne, in novomeški pevski zbor »Gorjanci«. Koncert je dobro uspel. **Stanko Premrl.**

Dopisi.

Idrija. Za cerkveno petje v idrijski dekaniji je bila nedelja 11. avgusta 1929 veličasten dan. Nastopil je pri deseti sveti maši in pri popoldanski službi božji Idrijski dekanijski cerkveni zbor. Pelo je 152 pevcev. Od teh 39 sopranov, 43 altov, 32 tenorjev in 38 basov. Posamezni župni cerkveni zbori so bili udeleženi s sledečim številom pevcev: Idrija 52, Ledine 26, Vojsko 19, Godovič 16, Gore 13, Sp. Idrija 13, Zavratec 13. Črnovrški zbor se nastopa ni udeležil, a ga je že prej gdč. organistinja opravičila.

Naj radi zanimivosti navedem spored: Pri 10. maši: 1. Železnik: Pred Gospoda poklekimo (6 blagoslovnih, št. 1), 2. Železnik: Zvonovi so zapeli (14 mašnih, št. 8), 3. Mav: Venec pletem (Roži Mariji, št. 10), 4. Kastelec (1682): Pridi o Jezus (C. lj. p., Lj. 1928, št. 8), 5. Kimovec: Tvoji smo, Srce Kraljevo (C. Gl. 1927, št. 7—8), 6. Morč-Premrl: Povsod Boga. Popoldne: 1. Premrl: Tebe molim Jezusa (Slava Brezmadežni III. izd., št. 76), 2. 4 odpevi (ista pesmarica, št. 36, 39, 46, 57), 3. Premrl: Poglej na nas z višave, (Ljubljana 1919), 4. Vodopivec: Imakulata (Kraljici svetogorski, št. 3).

Duhovnik-dekanijski referent je poslal organistom spored in navodilo za nastop dekanijskega zbora. (Poskus skupnega petja na Gorah 4. maja 1929 je utrdil sklep, da mora tudi celotni dekanijski zbor včasih zapeti.) — Organisti so res požrtvovalno vodili zборе, da so pevci šli k nastopu pogumno, samozavestno in so bili le redki, ki so peli bolj plaho, »previdno«.

Na dan nastopa je bila ob devetih polurna vaja v cerkvi sv. Trojice. Govor o glasbi na splošno in še o cerkveni glasbi posebej je prevzel sam monsignor dekan Mihael Arko. Ko sem zvedel, da bo sam govoril in da misli iti celo na prižnico po tistih nerodnih stopnicah (zaradi bolne noge pridiguje že tri leta izpred oltarja) in sem mu dejal, da bi to moglo biti usodno za bolno nogo, je odvrnil: »Nič zato! Četudi gre noga. Mi gremo, ideja pa bo živelala!« Kako bi se organisti in pevci mogli strašiti žrtev ob takih zgledih. Kako izbrana je bila beseda o sv. pesmi. Da je pesem spomin na izgubljeni raj, da dviga od vsakdanjih skrbi in težav, kako tolaži, kako povzdigne sv. bogočastna opravila. Ljubimo cerkveno glasbo, žrtvuemo se zanjo, saj nas vodi k večni Resnici, Dobroti in Lepoti in tako k cilju vsega našega življenja. — Kdo bi ne bil hvaležen za tako jedrnate, tople, prepričevalne besede. Saj je mogel marsikdo od poslušavcev in zlasti od bližnjih sorodnikov cerkvenih pevcev spoznati, da cerkveno petje ni zabava, ni šport in da zahteva cerkvena pesem resnih, poštenih, globoko vernih in izobraženih pevcev, da morejo vredno sodelovati v bogoslužju.

Mogočno so zabučale orgle, a se kmalu umaknile v spremljanje človeškemu glasu, ki je vabil »Pred Gospoda poklekimo« in pel čast Bogu in ljudem srca vžigal celo sv. mašo.

Uspeh nastopa je bil nepričakovano dober. Malokdo izmed mnogih, ki so se zanimali za ta nastop, je upal, da se bodo mogli ti različni župni zbori zlitii v tako enoto agogike, dinamike, izgovarjave in celo barve glasu. Veščak se je izjavil, da je bil to pravi koncert. (Saj bi res morali cerkveni pevci vedno najlepše peti v čast božjo.)

Tako število pevcev, ki so jih orgle ločile v dve polovici, sta mogla vezati v celoto le dirigent in organist, ki je z zelo spretnim spremljanjem, zlasti z izrazitim pedalom nudil zborom varna tla, in seveda pazljivost pevcev, ki bi pa mogla in celo morala biti še večja. To, da so orgle delile zbor v dve polovici, je precej zmanjšalo utis mase in sočnost v harmoniji posebno za vernike pod korom in bližje kora, a temu se ni dalo odpomoči, če naj so peli na kora, kar je brezdvomno imelo svoj plus. Nastop je pokazal, da je idrijski kor precej prostoren. Za morebitni zopetni nastop¹ bo treba zadujima dvema ali

¹ Idealno bi bilo, da bi v vsaki dekaniji vsaj enkrat na leto peli združeni cerkveni zbori. Zbori bi dobili veliko pobude za napredek in bi rastli i po številu pevcev i po glasbeni vrednosti. Ob takem nastopu bi se ovedeli organisti in pevci, kje bo treba poprijeti in že priprava bi veliko koristila vsakemu zboru. Obenem bi tako petje vzbudilo med pevci in poslušalci smisel za ljudsko petje. O tem morda kdaj pozneje.

trem vrstam pevecov napraviti nekak oder, da bodo bolje videli dirigenta in se v taki gneči glas ne bo ubijal v predstojede pevecu.

Najbolj je ugajala »Pridi o Jezus« iz leta 1682. Zakaj? Ker je res lepa; besedilo samo že prime, melodija dobro pogodena, spremljanje občuteno. Ker je pesem enoglasna, so mogli pevci bolj paziti na dirigenta, lepše naraščati z glasom; ob enoglasju je bolj prišlo do veljave tudi število zbora, ki je bil zlasti v pianu lep. Prav veliko pevecov in celo organistov po deželi prezira enoglasne pesmi in zato tudi niso navdušeni za ljudsko petje — ki pa tudi ni, da bi moralo biti vedno enoglasno — a tu so sodniki številni poslušalci, ki jim je najbolj ta pesem ugajala. Pri tej pesmi so morali pevci tako rekoč krotiti svoj glas, a so zato besedo bolj občutili in ji dali z lepim, toplim, mehkim glasom življenje. Praktično sem se tudi sam prepričal, da je treba za lepo enoglasno petje res dobrih pevecov, a pri ljudskem petju seveda veliko naredi množina glasov, ki mnogo hrupavega, odurnega kar zabriše.

Kakor je povedal cerkovnik, ki pobirajoč s puščico najbolj občuti gnečo, je bila cerkev tako polna, kakor samo ob polnočnicah.

Pevec iz okolice je mons. dekan povabil na kosilo v Zadružno gostilno k »Obiduc«.

Janko Žagar.

Mirna peč. Pošiljam dopis o delovanju našega cerkvenega pevskega zbora.

Podpisani sem prevzel službo organista in cerkovnika v Mirni peči 1. novembra 1925. Našel sem 4 soprane, 4 alte, tenora nobenega, 1 stalen in 1 nestalen bas.

Precej pri prvih vajah sem opazil, da bode treba krepko za vajeti prijeti, radi tega, ker so bili pevci pri prednašanju silno površni, niso sploh vedeli, kaj je dinamika ali ritmika, tjavendan se je kričalo, tudi besedila izgovarjati niso prav znali.

Ščasoma sem dva ženska tenora vadal, ker moških tenorov nisem mogel dobiti, fantje za petje v cerkvi se jako težko dobé (v gostilni pa jih ne manjka), sploh je tukaj tudi pevski material slab, ker do dveh let nazaj sploh nihče ni gojil petja pri šolski mladini, sedaj imamo učiteljico g. Pavlo Remic, ki uči v šoli peti in ima tudi začetne teoretične vaje z otroki.

Leta 1927. je bila tukaj nova sv. maša, ki jo je daroval g. Jože Rozman, nad vse vnet glasbenik. Peli smo latinsko mašo v čast sv. Stanislavu Kostki, skladbo Chlondovskega, za ofertorij Müllerjev »O Deus«, spremenljive pesmi so gg. bogoslovci recitali s spremljevanjem orgel, Tantum ergo pa Premrl. Pri darovanju okoli oltarja »Samo nji« P. H. Sattner, »Večerni zvonček« Hladnik, »Kraljica angelska« Mav, »Marijino oznanjenje« Premrl. Pomagali so nam gg. bogoslovci, da smo tenor malo zaflikali, basov je bilo tudi dosti.

Ščasoma sem dobil ženski naraščaj, od katerega imam še 3 soprane, 4 alte, druge so pa nehale, nekaj radi nesposobnosti, nekaj pa, ker se jim ni več ljubilo hoditi.

Tudi fante sem skušal dobiti k pevskim vajah precej od začetka mojega nastopa službe; nič manj kot trikrat sem jih zbral in učil in vsakokrat so čez nekoliko časa izostali od pevskih vaj, tako da sem že obupal nad tem, da bi kdaj kaj uspešnega dosegel pri cerkvenem petju.

Leta 1928. se mi je vendar nudila prilika, da sem nekaj fantov dobil, in sicer jih je navduševal moj vneti basist Jože Makše, seveda smo si morali fante s »kunštjo« pridobiti, namreč, da se bomo učili pesmi za moški zbor; in res, za to so bili vneti.

Prvič je zapel moški zbor po dvomesečnih vajah na tiho nedeljo 1. 1928., in tako naprej vsako prvo nedeljo v mesecu pri prvi službi božji, tudi pri vstajenskih procesijah smo dve leti zaporedoma peli, kar je seveda pri pevkah zbudilo veliko nevoljo, a ščasoma se je poglelo. Od začetka obstoja moškega zbora je bilo 9 fantov in moja malenkost, torej 10 moških glasov.

Ali žal, prišla je kanadska kuga in mi je začela fante pobirati, tako da sem obupal nad daljnjim obstojem tega zbora. Sicer sem še dobil naraščaj, a preden smo ga toliko izpili, da je bil saj malo sposoben za petje so ostali začeli omahovati in bal sem se, da bom vse fante izgubil. Zato sem začel tiste, kateri so kazali veselje za petje pri

mešanem zboru, nagovarjati, če bi hoteli pristopiti k mešanemu zboru. Seveda so se zelo težko vdali, ker zavedali so se, da je ta korak njih kapitulacija.

Letos smo imeli sv. birmo, na katero smo se temeljito pripravili. Sedaj ko imamo, hvala Bogu, precej močan mešani zbor, namreč 6 sopranov, 7 altov, 2 ženska tenora, 3 moške tenore, 5 basov, smo naštudirali sledeče pesmi: Predvečer, podoknica; »Pozdrav vladiki«, Premrl; Tiho mirni čas večerni, Hladnik; »Lahko noč«, Hladnik. Drugi dan pri vходу v cerkev: »Ecce sacerdos«, Hladnik, maša »Usmili se nas«, Mav, prve tri dele. Vero smo se učili za veliki šmaren, ostale dele pa pozneje enkrat. K darovanju »V večnem žaru se blesteča«, Železnik; obhajilno »Jezus hoče v srce priti«, Kimovec ter »Na nebuc«, dr. Schwab; na koncu »Povsod Boga«.

Ljudskega petja pri nas še ne gojimo, dasi sam nisem temu nasproten, a ne morem začeti sam. Dekliška Marijina družba je pri nas zelo močna in bi se dalo kaj doseči. Gg. duh. voditelji pravijo, da so pri shodih že večkrat dekleta nagovarjali za ljudsko petje, a brez uspeha. Nekdaj so pri molitvenih urah pele družbenke spodaj v cerkvi, a sedaj pojejo cerkvene pevke na koro, spodaj pa vse molči. Tudi pri shodih zapojejo samo cerkvene pevke-družbenke; istotako če kaka družbenka umrje.

Vaje imamo samo ob nedeljah, ker ob delavnikih dobim zelo težko pevce k vajam, in še ob nedeljah se radi nekateri zmuznejo z raznimi izgovori. Včasih moram radi tega pevce prav trdo prijeti.

Pred birmo so naš g. župnik dali popraviti orgle, ki so Mandlinovega izdelka; so precej nadušljive, lesení sestavki popolnoma črvojedni. Orgelski stavbenik Anton DERNIČ iz Radovljice jih je uglasil in popravil; kolikor se je pač dalo, se je potrudil, da bodo spet za en čas služile.

Cerkev je nova, velika, zvonove imamo bronaste. Kako lepo bi bilo, ako bi še orgle imeli nove, a denarja ni.

Ob priliki se bom spet oglasil.

S. Gosak, organist.

Mokronog. Dne 18. avgusta t. l. sem bil ob priliki velikega vsakoletnega romarskega shoda na Zalostni gori v Mokronogu. Z zanimanjem sem poslušal petje pri prvi sv. maši, kajti že prejšnji dan so prorokovali krasno petje in sploh je pevski zbor znan daleč kot zelo dober. In zares so lepo peli in sicer najprej moški zbor Nedvedovo mašno »K Tebi srca povzdignimo«, nato pa še mešani zbor nekaj novejših Marijinih pesmi od Klemenčiča, Mlinar-Cigaleta. Dirigiral je g. Kramaršič, na harmoniju je spremljal g. skladatelj Tomc.

Moški zbor je precej številen in razpolaga z dobrimi močmi. Prav tako je mešani zbor lepo zvrstena celota. Peli so lepo, gibčno in tudi dinamično dobro.

Nekaka, senzacija, na katero so mokronoški prebivalci že dolgo čakali, pa je bilo izvajanje Tomčeve nove latinske maše, ki se je vršilo na farno žegnanje dne 1. septembra t. l. Maša namreč ni bila še nikjer izvajana in je še v rokopisu. Orglal je g. skladatelj sam, dirigiral pa g. Lindič.

Maša, ki je precej težka in zahteva že precej izvežbanega zbora, je bila v vsakem oziru dobro izvajana. Zbor je šel gibčno in z lahkoto tudi čez težja mesta kakor so n. pr. Suscipe deprecationem, ali »... et ascendit...« itd.

Tudi z ozirom na dinamiko (ki je žal zelo pogrešamo pri marsikaterem podeželskem zboru), je bila maša kar najboljše peta, le tenor je stopil na nekaj mestih preveč v ospredje.

V splošnem so z uspehom lahko zadovoljni g. skladatelj in pevci, kljub temu, da so jo študirali le dva meseca. Zato je tembolj treba pohvaliti vztrajnost in požrtvovalnost zbora, da je v največjem delu redno prihajal k vajam. Zato so pa tudi imeli uspeh in zbor je pokazal, da je zmožen tudi kaj težjega izvajati. Zboru čestitam in želim še nadaljnje uspehe.

Rafael Fabiani, dijak.

Homce. Že od leta 1915. ni bilo v »Cerkvenem Glasbeniku« nobenega dopisa s Homca. Večkrat sem slišal, da tukaj lepo pojo. V kroniki l. 1916. berem: »Tako lepega petja ni daleč naokrog, kakor je na Homcu.« Takrat je bil tu organist Leopold Gostič, ki je bil posebno dober in skrben organist, oče opernega pevca Jožefa Gostiča.

Tudi sedaj je tukaj lepo petje pod vodstvom organista Pavla Jermana. Posebno ugaja to, da pejejo tako živahno, navdušeno, bolj hitro; tudi novejšje izražanje se pospešuje. Pri petih litanijah, ki se jih udeležuje tudi ljudstvo, je zlasti prijetno to, da se odpevi (večinoma iz Grumove zbirke) hitro menjavajo. Odpeve pejejo tudi šolski otroci, ker gojim ljudsko petje tudi v šoli. Kako ganljivo in vzpodbudno je, ko cela cerkev zapoje: »O Marija, varuj nas«, ali »Na Homcu stanuješ, v nebesih kraljuješ...«.

Pevski zbor goji predvsem novejšje skladbe modernih skladateljev. Posebno priljubljeni so: Premrl, Hochreiter, Kimovec, Mav, Zeleznik, Vodopivec, Klemenčič, Sattner, tudi Griesbacher in Gruber.

Večkrat nas poseti operni pevec g. Jožef Gostič, naš rojak. S svojim obsežnim, finim, krasno donečim tenorjem posebno poveljuje in povzdiguje službo božjo v prelepi župni cerkvi na Homcu. Pri zboru sodeluje tudi gdč. Alojzija Verbič, učiteljica na Homcu. Obema se najtopleje zahvaljujemo in prosimo, da nas g. Gostič čimvečkrat obišče.

Fr. Govekar, župnik.

Dob pri Domžalah. Podajam nekaj kratkih vrstic o razvoju tukajšnje cerkvene glasbe:

Ne živimo še dolgo. Vzrastli smo v letošnji najhujši zimi, t. j. ob mojem prirodu. Vsa pretekla leta naš pevski kor ni poznal zbora. Obstojal je le kvartet, ob izrednih prilikah oktet, kar pa ne odgovarja današnjim razmeram. Uvidel sem potrebo, ustanoviti primeren pevski zbor. Lotil sem se dela, katero hvala Bogu ni ostalo brez sadu. Vzrastel je zbor, obstoječ iz 6 sopranov, 7 altov, 5 tenorov in 8 basov, t. j. v celoti broječ 26 mladih pevskih grl. Obstojal bi lahko še močnejši, čemur pa močno nasprotuje naš pevski kor, čigar prostor bomo čimprej razširili.

Omenim naj še orgle, delo Zupana iz Kamne gorice. Imajo 2 manuala, 12 samostojnih registrov ter cel pedal. V plenu igranju so nekoliko pomanjkljive, sicer pa se odlikujejo s svojo nežno »vijolino« in »vox celestis«.

Tudi akustika naše cerkve je jako dobra, kar veliko pripomore do lepega petja.

Toliko za sedaj. Upam, da bomo z marljivostjo zbora ter s pomočjo sv. Cecilije prišli do nadaljnjih uspehov, — vsled tega bo tudi moje poročilo prihodnjč obširnejše.

Anton Mazovnik, organist.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Rajske strune zadanite! 20 starejših božičnih pesmi in 3 božični odpevi za mešani zbor. Zbral Viktor Čadež, župnik, Mekinje pri Kamniku. 1929. Z odobrenjem škof. ordin. v Ljubljani. Samozaložba. Litografija Čemažar in drug v Ljubljani. — To so pesmi, ki jih pojo ob jaslicah revni pastirčki, preprosto in veselo. Malč Jezus tudi takih darov ne bo zavrgel. Premaknejo nas te melodije v davno pretekla leta, do drugega in tretjega rodu nazaj, še daleč za Hribarja in njegove čase. Nekaterih izmed teh napevov niti ne bi bilo mogoče časovno določiti in jih pripisati kakč gotovi razvojni dobi. Skladateljska sredstva teh pesmi so v harmoničnem pogledu pogosto omejena na trizvoč tonike in dominante, v melodičnem pa se tudi ne razvijejo preko skromnega eno- do dvotaktnega motiva, ki navadno melodično ni motiviran, ki mu mnogokrat zmanjšuje originalnost še vsiljiva reminiscenca. Ti napevi so nekako sestavljeni iz skladateljevega in narodnega, iz cerkvenega in svetnega. Za nastanek zbirke so bili verjetno da odločilni mladostni spomini g. prireditelja, ki si je zaželel nazaj svoj mladostni božični raj, obenem pa narediti enako uslugo drugim. Brez tega, za mlajšo generacijo, bodo pesmi mnogo manjšega pomena in muzikalno religiozno mnogo manj vzgojne. Vendar moramo biti objektivni z zbirko. Kolikor se da presoditi, bo mnogim dobrodošla in to lahko v dvojnem smislu: ali radi skromnih razmer, ker bo pesmi mogoče naučiti v par nenapornih večerih, ali radi reakcionarnega duha zbora oz. pevovodje, ker jim novejšja prizadevanja niso simpatična. Te božičnice, če izvzamem par karakterističnejših, nobena ne doseže kakšne Riharjeve, posebno jih ne dosežejo one neznanih skladateljev. Neposredno religiozno

čuvstvo, ki je v sveti noči tako naravno umljivo, ki se enako spontano vzbudi preprostemu in izobraženemu, se manifestira tukaj vendar na preplitev način, za oba, čeprav ne za oba z isto mero zavestnosti, in je ta glasba le prehuda reakcija na sedanje razmere in z umetnostnega stališča prevelik anahronizem. Pomislite vendar tudi, kako strog estef formalist je bil že Foerster. Če smem povedati, zakaj mi te pesmice ne ugajajo tako kakor bi sam rad, tedaj pravim da zato, ker so preveč sladke in premalo resnično otroške (tudi to se v naši religiozni muziki in literaturi nekoliko preveč podčrtava, včasih do nasprotnega učinka). Manjka jim potrebne resnobe in globoke miline. Za zgled lepe božične pesmi v tem smislu naj služi Premrl-Marčičeva *Le spi!* ali druga njegova *Pridite molit Jezusa!* Poglejte še Sattnerjevo *Sveta noč v f duru!* Kaj hočete več, zbori, kaj hočete lepšega, kot so ti sveti spevi. Vi ne veste, kako zveni, kako v srcu odmeva taka pesem! Tem tukaj pa manjka resnobe in globine. Poezije polni čas se je globoko dojmil srca iskreno vernega naroda. Čuvstva so morala najti izraza v pesmi, literarni in glasbeni, skoraj individualno, vsakdo je hotel zapeti svoje. Tako je nastalo nebroj pesmi, ki pa se vsaka ni posrečila, nebroj varijant, ki so prvotno misel, posebno v glasbenem oziru kaj lahko da poslabšale. Vedno jih je ostalo še lepo število, ki so boljše in lepše. — Imena skladateljev so: P. A. Hribar, Levičnik, dr. Hlond, Val. Stolcer, Škrbinc, Belar, Vavken, K. Mašek, H. (?), neznani skladatelji, narodne. Harmonizacije in priredbe (Fabianijsve, Sicherlove, Kramarjeve, Pogačnikove in izdajateljjeve) so dobre. Tematika, imitacija, sploh kontrapunkt, dasi skladbo tehnično otežkoči, v ugodnem slučaju lahko za mnogo procentov potencira lepoto in ceno pesmi. Vendar so nekateri mnenja, da je narodna pesem najlepša preprosta, neizumejničena. Znamenje zadrege je, če si pomaga skladatelj do melodije in jo izsiljuje samo s kadenciranjem, akordiranjem in moduliranjem. Številka 1. je prav lepa, 2. skromno invencijozna, z nekoliko preveč pavzami med perijodami, posebno v 4. in 12. taktu se bo čutilo, 3. z bogatejšo, nekoliko alpsko melizmatiko, zlasti v drugem delu v zboru doneča, 4. vedno boljša, v zboru še najboljša, dasi nekoliko moti formalni anakolut in bi bilo dobro dva takta dokonponirati; 5. se precej loči od ostalih, je lepa; 6. tudi ni slaba, vendar proti videzu skromnejša, radi šibke invencije, 7. je v začetnih in sklepnih štirih taktih dokaj originalna, drugače nekoliko prazna, v $\frac{3}{4}$ taktu še neprijetna. Številka 8. spominja na neko drugo štajersko, sklepna kadenca ne vem če je pristno narodna in melodični sklep prvega dela se v pesmih te zbirke nepričakovano pogosto najde; napev v drugem delu je podoben napevu drugega dela te pesmi. Pesem z istim napevom, četudi le delno, je samo ena mogoča in takšno izposojevanje samo slabi eno kot drugo skladbo. Številke 9.—13. niso slabe, lahke, precej izrazite, 14. je mogočna, krepka, 15. nežna, 16.—18. prav lahke, ljudske. Številka 19. je izmed boljših, v 2.—4. taktu s precej rabljeno melodično frazo, 20. lepa. Dodani so trije odpevi; drugi je manj znan; tretjega zavijejo ponekod v sredi v tereno ležo.

Naj ne zameri gosp. Čadež in čitatelji te besede. V interesu slovenske cerkvene glasbe in njenega nadaljnega razvoja se spodobi odkrita, iskreno poštena beseda. Služijo naj te pazljivo urejene pesmi našim pevcem v razvedrilo, da se bodo po prijetnem odihlu tem rajši vrnili k resnemu delu in k čistejšim virom umetnosti.

Josip Klemenčič.

40 blagoslovnih pesmi. Skladatelji: K. Bervar, škof Slomšek, I. Ocvirk, A. Gram, V. Stolcer in drugi. Zbral in uredil Fabijan Avguštin. Metlika 1929. Samozaložba. Partitura 20 Din, glasovi po 5 Din. — Blagoslovne pesmi, ki so izšle v raznih zbirkah naših domačih skladateljev, je organist F. Avguštin zbral in izdal skupaj v celoti. Povečini so to preprosti, lahki, nekateri med ljudstvom že precej udomačeni napevi. Izdaja ni sicer vzorna glede na izbero niti glede prireditve nekaterih pesmi. Ker prišlo je vanjo tudi marsikaj manj vrednega. Posebno zanikrno sta prirejeni št. 17. in 18. Mnoge pesmi pa so lepe, dostojne, iskrene in v stilu solidne. Zbirka je zelo porabna bodisi za zborovo kakor tudi deloma za ljudsko petje.

Darinka. Romantična spevoigra v 3 dejanjih. Po Anton Hribarjevi junaški pesmi »Krški zmaje« priredil in uglasbil Josip Lavtižar. Samozaložba. Rateče-Planica 1929.

Vse pravice pridržane. Partitura 34 Din, besedilo 4 Din. — G. svetnik Josip Lavtižar je kot skladatelj na stara leta oživel in izdaja zadnji čas kar po vrsti večja dela na svetlo. 1926 je izdal opereto »Mlado Bredo«, 1927 opereto »Grof in opat«, 1928 opereto »Adam Ravbar«, hkrati tudi še Osem božičnih in Tebe Boga hvalimo. Letos pa je poslal v svet svoje največje in zdi se nam, da najboljšo delo: spevoigro »Darinka«. Je sicer tudi v »Darinki« isti Lavtižar, kakršen je bil v operetah; vendar so napevi v »Darinki« še bolj naravni, povečini res iz slovenskega naroda in čuta zajeti. N. pr. spevi Helene in Darinke v I. dejanju, V. prizoru in dalje. Tudi zbori so krepki. »Darinka, Darinka, je rešena!« v II. prizoru tretjega dejanja je kot izklesano. Opozarjam pa, da uporablja g. skladatelj večkrat napačno $\frac{2}{4}$ takt, kjer bi bil bolj umesten $\frac{3}{4}$, n. pr. spev Helene koncem I. dejanja in malo prej Darinkin spev ali pa spev »Junak, pozdravljen tisočkrat« na strani 12, pozneje na strani 17 in še tuintam. Nekaj tiskovnih napak naj si popravi vsak zase. »Darinko« našim podeželskim odrom zelo priporočamo. Tudi dejanje je ves čas napeto.

Vojislav Vučković: **Peron.** (Šest pies za klavir.) Beograd. Rez i štampa »Zlatibor« Beograd. Skladbe so kratke, na videz preproste, a v resnici prav duhovite. Izraz je vsekakor izredno moderen. Zelo so poudarjene disonance. Delo priporočamo.

Slovenski materi zapel Al. Mav. C. M. Samozaložba skladatelja. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. — Reči moramo, da je to delo eno najbolj posrečenih, kar nam jih je Mav do danes zapel. Njegov zdrav čut za naš pristno slovenski izraz v glasbi so že mnogi mnogokrat po pravici poudarili. Tudi v tej zbirki, ki vsebuje pet vložkov h Ks. Meškovi igrici »Mati« in nadaljnjih sedem pevskih uglasbitev za materin god, je vse zloženo v istem duhu in hkrati v tako hvaležnem, lahkem in lepem slogu, da si bo brezdvomno osvojilo vsa srca. Vložki so zloženi za petje s klavirjem, pesmi za materin god pa deloma s spremljanjem, deloma samo za zbor. Te Mavove skladbe zaslužijo največjo pohvalo in najtoplejše priporočilo.

Emil Hochreiter: **Missa »Beati pacifici«** ad quatuor voces aequales. Op. 20. Sumptibus auctoris. Part. 35 Din, glasovi po 2.50 Din. Resno plemenita, veličastna latinska maša za moški zbor. Skladatelj se poslužuje deloma polifonije, deloma homofonije, povsod pa vodi glasove jako samostojno in v živahnem poletu. Skladba je srednje težka in efektivna. Priporočamo jo zavodom, ki razpolagajo z moškim zborom, pa tudi našim cerkvenim moškim zborom v obče. Tudi organisti, ki nimajo moškega zbora, se morejo ob tej skladbi marsičesa naučiti in svoje glasbeno obzorje razširiti.

Miljenci. Slovenske pesmi za koncert priredil dr. Josip Čerin. Samozaložba. Vse pravice pridržane. Aranžma za orkester na lok in pihala in za salonski orkester v prepisu. — Krasna prireditev naših narodnih pesmi. Že pesmi same so res naši »miljenci«, slovenski posebno priljubljeni napevi. Dr. Čerin jih je še bogato opremil, zanimivo in značilno harmoniziral ter povezal z izvornimi, krepkimi medigrami v jako zaokroženo celoto. Že na klavirju te »Miljenci« poživijo in razvesele; kaj šele izvajani v orkestru! Prav toplo jih priporočamo.

Dr. Josip Čerin: **Iz vrela ljubavi.** Suita veselih in otožnih dekliških pesmi (Aus der Liebesquelle. Slovenische Mädchenlieder). Samozaložba. Vse pravice pridržane. Glasovi za orkester na lok in na pihala in za salonski orkester v prepisu. Ta dr. Čerina prireditev slovenskih narodnih pesmi je še obširnejša kot »Miljenci« in izredno lepa. Krasi jo jako skrbna podrobna kontrapunktična obdelava, izbrane, nenavadne moderne harmonije se ti porajajo korak za korakom, prehodi so zlasti v modulacijskem oziru svojevrstni. Zbirka ima slovensko in nemško besedilo. Ta prireditev slovenskih narodnih je brez dvoma ena najboljših, kar jih imamo.

Zorko Prelovec: **6 narodnih pesmi** za srednji oziroma nizki glas s spremljevanjem klavirja. V Ljubljani 1929. Samozaložba. Natisnila Čemažar in drug. Vse pravice prepisovanja in izvajanja so avtorju pridržane. Cena 25 Din. Ta prireditev je v glasbenem oziru vzorna; spremljevanje zelo primerno in hvaležno. Glede izbire pesmi samih kot takih bi g. prireditelju priporočal za v bodoče čim večjo pazljivost.

St. Premrl.

Stanko Premrl: **Božične skrivnosti**. Samospevi s klavirjem. Cena 15 Din.

Vojtěch Řihovský: **200 preludijev**. Op. 92. 60 Din.

Vojtěch Řihovský: **50 božičnih preludijev**. Op. 69. 28 Din. Obe zbirki sta krasni; božični preludiji nekaj posebnega, vsi izrazito božični in ne težki.

Adventne in roženenske Marijine pesmi. Hribarjevi in drugi napevi. Zbral in uredil F. Avguštin.

Pravkar so izšle še sledeče skladbe:

Stan. Premrl: **Dva božična graduala** za mešani zbor in orgle. Cena 5 Din. — P. Hugolin Sattner: **Ognjišče ljubezni**. Osem pesmi na čast presv. Srcu Jezusovemu za soli, zbor in orgle. Partitura 30 Din, glasovi po 5 Din. — **Božji spevi**. Pesmi cerkvenega leta za mešani zbor. Uredil Vinko Vodopivec. Izdala in založila Goriska Mohorjeva družba, ki sprejema tudi naročila (Gorizia, Via Orzoni 36 A.). Cena s priporočiljivo in poštnino znaša 48 Din za izvod. Naročila morajo biti predplačana na ček. račun št. 20.446 pri Poštni hranilnici v Ljubljani. — Ocena teh skladb prihodnjč.

Naši glasbeni listi.

Pevec 1929, št. 9.—10. prinaša dr. A. Dolinarjev mešani zbor »V Bogu živiš« in Stanko Premrlov mešani zbor »Pesem proslave«. — V Vestniku Prosvetne zveze pa se nahajajo stvarna glasbena razmotrivanja I. Tavžlja, Viktor Steskov članek o Franu Serafinu Vilharju, nekaj Fr. Kramarjeve statistike o slovenskih narodnih napevih, M. Tomčevovo poročilo o koncertu radovljiškega okrožja na Bledu in par manjših vesti.

Zbori 1929, št. 4, prinašajo štiri od Josipa Pavčiča prirejene slovenske narodne in Al. Mihelčičev mešani zbor »Darovanje Mariji«. Št. 5 pa Slavko Osterčev moški zbor »Pesem revolucionarjev«, dr. A. Dolinarjev mešani zbor »Rodna vasica«, Ivan Ocvirkov mešani zbor »Rože je trgala« in dve od Vas. Mirka prirejene narodni za moški zbor. Iz književne priloge omenjamo poleg obilnih krajših vesti in poročil Poglavje o naši glasbeni kritiki in prof. Hinka Druzoviča članek k vprašanju muzikalne politike pri nas. Zanimiv je tudi Slavko Osterčev članek E. Fr. Burian in »voice band«.

Nova Muzika 1929, št. 4, prinaša L. M. Škerjančev Tema s štirimi variacijami (zelo težka skladba), Anton Lajovčev samospev »Mesečina«, Stanko Premrlov dvospev »Luč z neba«, in Saša Šantlovo Fantazijo za šolski godalni kvartet. Št. 5. M. Bravničarjevo študijo za klavir, M. Tomčev Rondo za dvoje gosli in klavir (krasna skladba, najlepša in najbolj uspela, kar sem njegovih do sedaj videl), Slavko Osterčeve pesmi za en glas s klavirjem (Osterc piše mesto v pevskem partu kar kakor pišemo sicer za klavir: je praktično) in pet Emil Adamičevih zelo posrečenih otroških pesmi za en glas in klavir.

Sveta Cecilija 1929, št. 4, piše o nadbiskupu dr. Antonu Bauerju — zlatomašniku (tudi »Cerkveni Glasbenik« najspoštljiveje čestita); dr. A. Goglia nadaljuje o komorni glasbi v Zagrebu, dr. L. Ivančan razpravlja o antifonarju zagrebškega škofa Osvalda Tuza, prof. Franjo Dugan nadaljuje svojo obširno, temeljito in z notnimi zgledi podprto oceno o Marko Bajukovi razpravi »Mera v slovenski narodni pesmi«, dr. P. Crukovački nadaljuje glasbene sličice iz Rima, Vl. D. drobne beležke iz angleškega glasbenega življenja, dr. M. Stahuljak piše o tamburici z ozirom na prof. M. Bajukovo pred kratkim izišlo Tamburaško šolo. Sledi M. Paveličeva sveta himna »O kolike suza liva« in par člankov o starodavni »Kolendi Gospi« z otoka Koločepa v Dalmaciji. Dopisi, ocene glasbenih del, razne vesti itd. končujejo to zelo zanimivo številko. Glasbena priloga prinaša svečano, mirno in jasno zložen o. Anselmo Canjugov pozdrav prevzv. gospodu nadškofu in metropolitu dr. Antonu Bauerju o priliki njegove zlate maše. Št. 5 je izšla topot brez glasbene priloge, ker prinese prihodnjč daljšo prof. Fr. Duganovo skladbo za jubilej prevzv. gospoda nadškofa Bauerja. List sam kot tak je kakor vedno najskrbnejše urejen in prinaša bogato vsebino: deloma nadaljevanje prejšnjih člankov, deloma nove članke. Sveto Cecilijo našim naročnikom najtopleje priporočamo. Enako vse tri slovenske, gori omenjene glasbene liste.

Razne vesti.

Srebrni mašni jubilej. Na Gočah pri Vipavi je obhajal letos dne 14. julija svojo srebrno mašo tamošnji neumorno delavni gospod župnik Alojz Kralj, rodом iz Višnje gore, a je po prevratu po svetovni vojni ostal na Vipavskem v goriški nadškofiji. Že kot bogoslovec je s svojim vrlim basom pridno deloval pri pevskem zboru ljubljanskih bogoslovcev, a je tudi pozneje ostal vedno navdušen prijatelj cerkvene in svetne naše glasbe. V kolikor mu dopuščajo čas in okoliščine, poučuje in vodi petje tudi sam. Pri ljudstvu je silno priljubljen in njegovi župljani se ničesar bolj ne boje, kakor da bi ga kedaj izgubili iz svoje srede. Ker je gospod jubilant sotrudnik tudi pri našem glasilu, mu — četudi nekoliko pozno — iskreno čestitamo k njegovemu srebrnemu jubileju ter mu iz srca želimo, naj mu Gospod Bog da v enaki pridnosti in delavnosti dočakati tudi zlati mašni jubilej!

F—č.

G. Franc Jenko, izdelovatelj orgel v Št. Vidu nad Ljubljano, je dovršil nove velike orgle za Kočevje. Orgle izpričujejo velik napredek v našem slovenskem orglarstvu. Več o teh orglah pozneje po kolavdaciji.

G. Ivan Kacin, izdelovatelj orgel v Gorici, je te dni postavil nove orgle v cerkvi »Piazzola sul Brento« v Padovi.

Slovenski operni pevec tenorist g. **Leopold Kovač** je obhajal 9. novembra 25 letni umetniški jubilej. Nastopal je v teh letih v dvaindesetdesetih operah, na dan jubileja pa je pel v Smetanovi »Prodani nevesti«, kjer je Vaškova vloga ena njegovih najboljših. Zasluznemu našem pevcu prav iskreno čestitamo.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani je odpotoval 25. novembra na dvatedensko pevsko turnejo na Francosko.

27. julija je umrl nenadne smrti milanski glasbeni učenjak in cerkveni skladatelj Giulio Bas. Smrt ga je doletela na gorah. R. I. P.!

Pripravljalni občni zbor »Društva jugoslovanskih avtorjev in skladateljev« se je vršil 27. oktobra 1929 v Zagrebu.

Alojz Mavovi »Vzdih po Mariji« so razprodani.

Umrli so: 7. januarja 1929 na sv. Planini Josip Dragar, organist ravnotam; 15. septembra v Konjicah velezaslužni župnik, kn. škof. duhovni svetnik, zlatomašnik in bivši nadzornik organistov g. Gotard Rott, ki je tudi nekaj cerkvenih in svetnih skladb zložil (več o njem glej »Cerk. Gl.«, 1925, šte. 11.-12., str. 145); 18. septembra v Ljubljani računski ravnatelj v p. g. Anton Svetek, bivši predsednik ljubljanske Glasbene Matice in oče umrlega pevovodje »Ljubljane« in skladatelja Antona Svetka; 16. septembra na Polzeli tamošnji organist in občinski ter hranilniški tajnik g. Vinko Šerbak; 27. oktobra v Ljubljani ga. Dana Kobler-Golia, zaslužna slovenska pianistinja; 12. novembra v Ljubljani ga. Ana Vurnikova, soproga borovniškega organista Mateja Vurnika, mati dr. Stanka Vurnika in dolgoletna cerkvena pevka, ki je pela na raznih cerkvenih korih celih 54 let. Vsem preminulim Bog daj večni mir in pokoj in večna luč naj jim sveti!

Današnjemu listu je priložena glasbena priloga (4 strani) s sledečima skladbama: Božična, zložil dr. Fran Mlinar-Cigale in Nazareška lilijska, zložil Alojz Mav. Posamezni izvodi po poldrug dinar.

P. n. naročnike prosimo, da se poslužijo priložene položnice in obnove naročnino za »Cerkveni Glasbenik«. Cena listu ostane tudi v bodočem letu ista kakor letos.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravnništvo: Pred škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.